

vergadering **C185**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Wetenschap en Innovatie

van 23 maart 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de kennisveiligheid in Vlaanderen van apps zoals TikTok – 1874 (2022-2023)	5
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de resultaten van de imec.digimeter 2022 – 1877 (2022-2023)	7
VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een supermarktenstop – 1901 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Kurt Vanryckeghem aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een kernversterkend beleid – 1924 (2022-2023)	11
VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het opvoeren van de productiecapaciteit voor groene technologieën en de steun voor de vergroening van de industrie in Vlaanderen – 1947 (2022-2023)	18
VRAAG OM UITLEG van Kim De Witte aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over fraude bij een dienstenchequebedrijf – 1883 (2022-2023)	23
VRAAG OM UITLEG van Kurt Vanryckeghem aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vermindering van het aantal aanwervingen bij Vlaamse werkgevers – 1925 (2022-2023)	27
VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een alternatief voor elektronische dienstencheques – 1939 (2022-2023)	31
VRAAG OM UITLEG van Vera Jans aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over inclusief werken en ondernemen na een diagnose van ziekte of handicap – 1945 (2022-2023)	33
VRAAG OM UITLEG van Vera Jans aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de start van de brugfiguur Werk – 1946 (2022-2023)	37

VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het sociaal akkoord over de verlenging van het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag en de landingsbanen

– 1959 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de activering van oudere werklozen

– 1960 (2022-2023)

39

Bijlage

43

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de fiscale vrijstelling van de jobbonus plus

– 1961 (2022-2023)

46

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de kennisveiligheid in Vlaanderen van apps zoals TikTok – 1874 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Voorzitter, collega's, minister, Digitaal Vlaanderen heeft de toegang tot TikTok op de toestellen van alle overheden die gebruikmaken van de gemeenschappelijke IT-dienstverlening en het netwerk van de Vlaamse overheid geblokkeerd.

Het digitaliseringsagentschap van de Vlaamse overheid nam die beslissing op basis van veiligheidsadviezen van het Centrum voor Cybersecurity Belgium (CCB), de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV) en de Veiligheid van de Staat (VSSE).

De redenen die hiervoor aan de basis liggen, zouden zich situeren op het vlak van cyberveiligheid en risicobeperking voor bijvoorbeeld spionage of ontvreemding van informatie. Het brugje naar kennisveiligheid is dan snel ook gemaakt.

Minister, in november 2022 lanceerde u samen met minister-president en minister van Buitenlandse Zaken Jan Jambon en minister van Onderwijs Ben Weyts een plan om het beleid rond kennisveiligheid te moderniseren en scherp te stellen. Het doel is om internationale samenwerking te versterken, maar op een verantwoorde en voorzichtige wijze. Meer en meer landen, en vooral niet-EU-landen, beschouwen wetenschap en innovatie als een onderdeel van hun buitenlands beleid, met economische en zelfs militaire doelstellingen. Dat betekent dat Vlaanderen niet kan achterblijven met het uitrollen van een eigen kennisveiligheidsbeleid.

Minister, vormen apps zoals TikTok een mogelijke bedreiging voor onze kennisveiligheid?

Leiden de recentste veiligheidsadviezen tot aanbevelingen aan onze Vlaamse kennisinstellingen? Zo ja, welke?

Op welke manier maken risicovolle apps deel uit van het Vlaamse kennisveiligheidsbeleid?

Hoe beperkt Vlaanderen de risico's op het vlak van spionage of op het vlak van ontvreemding van informatie bij het gefinancierd onderzoek?

Hoe verloopt de uitrol van het kennisveiligheidsbeleid in Vlaanderen? Welke stappen mogen we verwachten?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Zoals u weet staan onze administraties in goed contact met de betrokken veiligheidsdiensten, die u ook vermeldde in uw vraag. Ik denk dat we goed het onderscheid moeten blijven maken tussen enerzijds een algemene bezorgdheid over privacy en cybersecurity en anderzijds de kennisveiligheid van het onderzoek en innovatie hier in Vlaanderen.

Ik denk dat iedereen zich er nu van bewust is wat de gevaren zijn van privacy, met onder andere de commotie rond de TikTok-app. Dit is natuurlijk een breed probleem, maar de recente aandacht in de media kan helpen bijdragen tot een algemeen bewustzijn bij onderzoekers en kennisinstellingen.

Contacten met de bevoegde veiligheidsdiensten leren ons dat er tot nu toe geen aanwijzingen zijn van een specifieke dreiging voor de kennisveiligheid van ons onderzoek. Hoewel we dit blijven opvolgen, lijken ons daar momenteel geen bijkomende aanbevelingen nodig.

Vandaag zetten onze instellingen al sterk in op een gedegen algemeen toegangs- en cyberveiligheidsbeleid, en de Staatsveiligheid verleent ook al langer vertrouwelijke adviezen aan Vlaamse instellingen rond specifieke dossiers of personen.

U verwijst ook terecht naar de mededeling van de Vlaamse Regering over een sterker kennisveiligheidsbeleid voor onze Vlaamse universiteiten en kennisinstellingen. Het verleden toonde immers aan dat we daar niet naïef maar net zeer aandachtig moeten zijn, om dus de wetenschappelijke en economische kennis voldoende te beschermen waar nodig.

Deze mededeling was een eerste stap om samen met alle betrokken instellingen en collega-overheidsdiensten, een sterk en doordachte aanpak uit te rollen met Vlaanderen. We willen hier verder bouwen op goede voorbeelden vanuit de Europese Commissie, maar bijvoorbeeld ook inspiratie putten uit wat de Nederlandse collega's doen. Zo werken we aan de gewenste functionaliteiten van een 'kennisveiligheidsloket', waar uniforme informatie kan doorstromen vanuit de verschillende veiligheids- en overheidsdiensten, naar de kennisinstellingen.

Ik heb dit trouwens ook besproken met mijn collega-wetenschapsministers van dit land op de Interministeriële Conferentie voor Wetenschapsbeleid (IMCWB) van een enkele weken geleden. En mijn diensten staan bijvoorbeeld ook in contact met de Staatsveiligheid, wat niet onbelangrijk is. De mededeling van vorig jaar geeft dus een goed kader, dat we momenteel concreet aan het uitrollen zijn.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister, dank u voor uw antwoord. Het gaat inderdaad om de bezorgdheid dat de resultaten van het onderzoek dat we uitvoeren en dat we vanuit Vlaanderen financieren niet zomaar te grabbel worden gegooid in andere landen die uit zijn op die informatie. Dat lijkt mij van zeer groot belang. Ik vind het goed dat u contact hebt opgenomen met andere bevoegde ministers, want het is niet een louter Vlaams probleem. Het gaat wat verder.

Minister, ik stel vast dat bij onderzoekers een vraag leeft, zeker naar aanleiding van de media-aandacht voor onder meer TikTok. Wanneer zij apps gebruiken, gaan zij ervan uit dat de winkels die de officiële aanbieders zijn van smartphones, iPads en tablets betrouwbare apps aanbieden. Nu komen er wel vragen. Men gebruikt ook andere apps en vraagt zich af of daar al dan niet een risico aan vasthangt. Het is niet realistisch om lange lijsten te publiceren die constant worden geüpdatet. Als er zo'n kennisveiligheidsloket komt, komt er dan ook een module waar onderzoekers die vragen hebben over het gebruik van apps of toepassingen een vraag kunnen lanceren over de veiligheid of de eventuele risico's die gekend zouden kunnen zijn van een aantal toepassingen waar zij gebruik van maken?

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Dit is inderdaad een zeer interessante vraag. Dit debat wordt nu zowel op federaal als op Vlaams niveau volop gevoerd. Ook bij steden en gemeenten zijn er heel wat vragen en ontbreekt een bepaalde kennis van die apps. Nu heeft Vlaanderen een veiligheidsofficier aangesteld. Minister, zal die in dit verhaal ook een rol spelen? Hebben uw diensten voldoende veiligheidsmachtigingen om informatie te krijgen van de Staatsveiligheid en van andere inlichtingendiensten? Zijn die veiligheidsmachtigingen up-to-date en kunnen die mensen voldoende informatie ontvangen van onze veiligheidsdiensten? We zijn

daar ook in de commissie Justitie mee bezig. Is dat kennisveiligheidsloket er enkel voor de onderzoeksinstituten?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Mevrouw De Vreese, gaat uw vraag over de verbindingsofficier? Ja? Wij hebben in het dossier van de visa ervaren dat wij alle instrumenten rond veiligheid in haar breedst mogelijke betekenis maximaal moeten benutten. Wij moeten onze verbindingsofficier kunnen inzetten naar de federale collega's van de Staatsveiligheid, de politiediensten en noem maar op. Wat dat betreft is dit dus een positief antwoord.

Het kennisveiligheidsloket is inderdaad de manier om bepaalde vragen breder en ruimer te kunnen stellen. Daarop wordt uiteraard een antwoord verwacht van de Vlaamse en federale diensten.

De verbindingsofficier zal inderdaad niet alleen voor de onderzoeksinstituten maar ook voor bedrijven interessant zijn. Ik ga ervan uit dat we met dat kennisveiligheidsloket in die zin verder aan de slag zullen gaan.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister, ik hoop dat we dat kennisveiligheidsloket snel mogen verwelkomen en snel kunnen gebruiken vanuit het wetenschappelijk onderzoek. Maar zodra die kennis er is, denk ik dat we dat zeker ook kunnen openstellen richting onze bedrijven, zodat ook zij de vruchten kunnen plukken van de stappen die we hier zetten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de resultaten van de imec.digimeter 2022 – 1877 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister, er is weer een nieuwe Digimeter. De Digimeter van het Interuniversitair Micro-elektronicacentrum (imec) peilt jaarlijks naar de digitale gewoontes van de Vlaming. Er werden voor de huidige editie, die op 9 maart 2023 verscheen, 2309 mensen bevraagd. De meter omvat enkele belangrijke onderdelen met betrekking tot digitalisering.

Vlak na de coronacrisis stelde de meter een versnelde digitalisering en een verhoogd techno-optimisme vast bij de Vlaming. Er is nog steeds een ruime meerderheid van 71 procent overtuigd dat technologie ons leven makkelijker en comfortabeler maakt.

Die trend keert wat in 2022. Onder meer de bezorgdheden rond smartphone-afhankelijkheid, fake news en privacy groeien. De opflakking van het techno-optimisme na corona is dus wat bekoeld, met 10 procentpunten minder sinds de vorige Digimeter.

Volgens het rapport verschuift de digitale kloof overigens. Voor steeds meer Vlamingen gaat het niet over een gebrek aan toegang, maar wel over digitale vaardigheden en attitudes.

Uit het rapport blijkt dat de drie technologieparadoxen – afhankelijkheid, waarheid en privacy – leiden tot de zoektocht naar een evenwicht tussen de voordelen van technologie en de verbonden nadelen.

Een paar cijfers die mij opvielen. Ten eerste: parallel met de opmars van online shoppen en betalen, zien we ook opnieuw een toename in het aantal Vlamingen dat zich zorgen maakt over de veiligheid van online betalen. Dat is ondertussen 31 procent, dus plus 5 procent.

Twee: er wordt een daling vastgesteld in het aantal Vlamingen dat het omgaan met digitale technologieën makkelijk vindt: 57 procent ten opzichte van 65 procent in de vorige editie. Deze daling geldt over de verschillende leeftijden heen.

Er is ook iets positiefs: steeds meer Vlamingen kennen het begrip artificiële intelligentie (AI): 79 procent. 43 procent kan ook uitleggen wat het betekent.

Minister, die nieuwe Digimeter roept ook een aantal vragen op. Hoe evalueert u de resultaten van de Digimeter? Op welke manier wilt u de maatschappelijke digitale transformatie inclusief en met de juiste accenten doorvoeren binnen uw beleidsdomein? Levert de laatste Digimeter daar nieuwe inzichten toe? Wat is uw visie op de afkoeling op het vlak van techno-optimisme? Hoe zult u de vaardigheden met betrekking tot technologie verder aanscherpen binnen de beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)? Wat is volgens u de verwachte impact van Flanders Technology & Innovation (FTI) op de parameters die worden gemeten in de Digimeter?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Elke nieuwe technologie gaat gepaard met opportuniteiten en met uitdagingen. Deze uitdagingen komen recent meer naar voren in de media en worden, uiteraard door de toenemende digitalisering, ook aan den lijve ondervonden door de Vlamingen. Zo is er phishing, een gebrek aan privacy, sociale beïnvloeding op basis van massaal gegenereerde data, het verharderen en polarisatie van de maatschappij online, allemaal voorbeelden waar we recent mee geconfronteerd worden.

We kunnen als overheid niet al deze problemen oplossen, maar kunnen vanuit Vlaanderen op enkele kritieke punten toch investeringen doen om aan oplossingen te werken voor enkele van deze nieuwe fenomenen en problemen. Dat laatste doen we bijvoorbeeld met de investering in SolidLab Vlaanderen uit middelen van het programma Vlaamse Veerkracht of door nieuwe cybersecuritytoepassingen te ontwikkelen binnen het Vlaams Beleidsplan Cybersecurity.

Daarnaast is het zo dat de ontwikkeling ook sneller en sneller gaat. Wie gisteren mee was, is dat daarom vandaag niet meer.

De snelheid waarmee deze technologie gepaard gaat, die evolutie, is ongelooflijk en neemt hand over hand toe. Dat is op zich goed en zal ons leven en werk makkelijker maken, maar kan – omdat zoveel nog onbekend is – mensen ook angst inboezemen. We moeten daar de boodschap uitdragen dat deze digitalisering ons leven kan vergemakkelijken en verbeteren. Maar er zijn uiteraard ook valkuilen waarover zorgen zijn, en waarrond we dus ook de nodige alertheid aan de dag moeten leggen.

Vanuit mijn beleidsdomein worden er verschillende initiatieven genomen om de digitalisering ook meer inclusief te laten verlopen. Zo zijn er momenteel 54 digibanken opgericht die het risico op digitale uitsluiting bij kwetsbare groepen moeten verkleinen. Dit initiatief geeft niet alleen toegang tot de digitale technologie maar zet ook in op opleiding en kennisdeling ter versterking van digitale

vaardigheden. De Digimeter leert ons inderdaad dat connectiviteit en toegang een kleiner probleem zijn geworden, maar dat neemt niet weg dat het toch wel een belangrijk aandachtspunt blijft.

Daarnaast werd er voor ondernemingen een leidraad 'mensgericht digitaliseren' ontwikkeld, vanuit lessen en ervaringen uit een aantal projectoproepen die het Departement Werk en Sociale Economie (DWSE) samen met het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) de afgelopen jaren gelanceerd hebben. De leidraad bevat zes sleutels voor digitale transformatie, met oog voor menselijk kapitaal. De leidraad is een inspiratiebundel voor bedrijfsadviseurs, sectorconsulenten en bedrijfsleiders om met digitalisering in de brede zin van het woord aan de slag te kunnen gaan, zonder uiteraard het belang van het menselijk kapitaal daarbij uit het oog te verliezen.

Digitalisering heeft dus heel wat voordelen inzake efficiëntie en productiviteit, maar er zijn de uitdagingen, onder andere inzake veiligheid. Technologie moet wat mij betreft hand in hand gaan met waarden, normen en regels. Ik ben daarom voorstander van het regelgevende kader dat Europa schept inzake digitalisering, of het nu gaat over AI of privacy. Het is duidelijk dat dit absoluut noodzakelijk is. Europa moet hierin effectief zijn rol spelen, de verantwoordelijkheid opnemen, het voortouw nemen en het goede voorbeeld geven, beter dan op dit ogenblik het geval is als we kijken naar de Verenigde Staten of China.

Ik denk dat die afkoeling gezien moet worden als een afname van de naïviteit die er toch ook nog wel soms is rond digitalisering. Ik denk dat er bijvoorbeeld heel wat kmo's zijn die nog veel te weinig aandacht hebben voor cybersecurity. We zien dat allemaal. Als je onder ander spreekt met de Unie van Zelfstandige Ondernemers (UNIZO): die geven aan dat iedereen de vlucht neemt rond de digitalisering, maar daarbij vaak de cybersecuritytrein vergeet. Digitalisering kán een oplossing bieden op vele vlakken, maar moet hand in hand gaan met de nodige expertise en met aandacht voor veiligheid en ethische normen.

Digitalisering is een van de centrale thema's in de vernieuwde STEM-activiteiten (Science, Technology, Engineering and Mathematics). Dat zie je ook terugkomen in de dertien projecten die vorig jaar goedgekeurd zijn. Ik heb ook een nieuwe STEM-oproep goedgekeurd dit jaar waar digitalisering een thema zal blijven.

Daarnaast is er het traject 'Digitale School', dat gekoppeld is aan de beleidsagenda rond AI en cybersecurity en waarin we het afgelopen jaar ook hebben ingezet op het ondersteunen van scholen en leerkrachten om net die digitale vaardigheden te versterken.

Ten slotte is het ook belangrijk om blijvend in te zetten op opleidingen binnen de pijler flankerend beleid van de Vlaamse beleidsplannen AI en Cybersecurity, respectievelijk binnen die bestaande programma's.

De bedoeling van Flanders Technology & Innovation (FTI) is enerzijds om in te spelen op de oplossingen die nodig zijn om digitalisering een maximale positieve impact te laten genereren en anderzijds om aan de burger en de buitenwereld te tonen welke rol we daar in Vlaanderen al in spelen, welke troeven we daar hebben.

Het is immers duidelijk dat Vlaanderen bij de absolute top behoort als het gaat over innovatie en alles daarrond, onderzoek en ontwikkeling. Dat is hier al zo vaak gezegd. We zijn vandaag de beste leerling in de Europese klas als het gaat over inzet rond onderzoek en ontwikkeling: 3,6 procent van het bruto binnenlands product (bbp).

Als we dan bijvoorbeeld gaan zien binnen het Europees programma 'RISE in Europe' (Research, innovation and science expert group) en het digitale Europese

programma, gaat dat inderdaad de digitale technologie in onze economie naar een nog hoger niveau moeten kunnen leiden.

Anderzijds moeten we ook geen té hoge verwachtingen scheppen in de invloed van FTI op het vlak van de impact op de Digimeter. Het zou fout zijn dat als een succesfactor te nemen. Vlaanderen omvat zes miljoen mensen en die zullen dus niet allemaal bereikt worden met FTI. Maar het is voor mij wel een van de uitdagingen dat FTI niet beperkt blijft tot een kleine nicheclub als het ware, dat we het veld zo breed mogelijk bereiken. Dat was ook een van de zorgen die op het laatste Industrieforum naar voren gekomen zijn.

Er zijn heel wat ontwikkelingen die meespelen en dus ook een invloed kunnen uitoefenen op de resultaten van de Digimeter, veel meer dan enkel FTI. Het zou natuurlijk mooi zijn als we via FTI het vertrouwen van de Vlaming in digitalisering nog kunnen vergroten, versterken. Dat kan Vlaanderen, kmo's, het onderwijs, heel het Vlaamse landschap versterken op dat vlak en dat kan ons inzicht in digitalisering ook vergroten.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Dank u voor uw antwoord, minister. Digitalisering is een breed thema. Het is goed dat daar op heel wat domeinen op wordt ingezet, zeer dicht bij de mensen, bij onze lokale besturen, via de digibanken. U hebt de scholen ook vernoemd. Ik denk dat er ook nog een opportuniteit ligt ten aanzien van zij die werk aan het zoeken zijn, maar ook van zij die aan het werk zijn, om hen ook voldoende digitale skills mee te geven. De Digimeter en de huidige resultaten tonen immers aan dat de technologie zeer snel gaat en dat iedereen die zelfs al die basisvaardigheden had, aangeeft niet meer zeker te weten of men voldoende vaardigheden heeft om mee te kunnen met de technologie die aan het evolueren is.

Langs de andere kant heb ik er ook wel vertrouwen in dat het met AI en generatieve AI in de toekomst veel gemakkelijker zal worden om een aantal toepassingen te gaan gebruiken, net vanwege het feit dat het gebruiksgemak zal toenemen. Maar het blijft natuurlijk van belang dat de digitale skills breed aanwezig zijn in onze samenleving, want anders zullen we ons niet op de kaart kunnen blijven zetten als een topregio binnen Europa.

U hebt ook verwezen naar FTI. Voor alle duidelijkheid, ik zou de Digimeter inderdaad nooit als een succesfactor voorstellen om het succes van FTI te gaan afmeten, maar ik hoop samen met u dat alle projecten die daar gebeuren en de werven waarop wordt ingezet, ertoe kunnen leiden dat er vertrouwen is vanuit de Vlaming en dat de Vlaming meer gaat vertrouwen op wat die technologie kan en ook de voordelen gaat zien, zodat we een aantal bezorgdheden die er vandaag zijn, kunnen wegnemen.

Ik vond het een goed antwoord van de minister. Ik heb niet direct bijkomende vragen, voorzitter.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Collega De Roo verwijst naar digitale geletterdheid en de afstand tot de arbeidsmarkt. We hebben vorige week nog een gesprek gehad over toeleiding bij VDAB en zelfredzaamheid. Ik vroeg mij af of men bij VDAB ook meet hoe het zit met de digitale geletterdheid van mensen die zich bij VDAB aanmelden. Bestaan daar cijfers over? Brengt men bij VDAB in kaart hoe het staat met de digitale geletterdheid van sollicitanten, niet alleen in het kader van zelfredzaamheid, maar ook breder? Hoe zit het met die digitale skills van de werkzoekenden? Ook de tool van VDAB vraagt toch enige digitale geletterdheid. Brengt men dat bij VDAB ook structureel in kaart?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Mijnheer Verbeurgt, dat is natuurlijk een onderdeel van je zelfredzaamheid. In deze wereld, die zo sterk gedigitaliseerd is, is dat natuurlijk een belangrijke toets, in de mate dat men mee is op de digitale trein en voldoende zelfredzaamheid aan de dag kan leggen om zich vandaag vlot op de Vlaamse arbeidsmarkt te kunnen bewegen. Als wordt vastgesteld dat er daar nog wat werk is, zal dat zeker ook aan bod komen in een face-to-facegesprek. Dat zal dan een onderdeel zijn bij de oriëntatie van de betrokkene in kwestie, om hem op dat vlak bij te scholen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een supermarktenstop – 1901 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Kurt Vanryckeghem aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een kernversterkend beleid – 1924 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Minister, gisteren in de plenaire vergadering hadden we het al over de staking bij Delhaize en over het statuut van het personeel en de onderhandelingen met de vakbonden. Het is geenszins mijn bedoeling om hier opnieuw op in te gaan, maar eerder om naar het bredere plaatje te kijken. We zien dat het aanbod van supermarkten in onze steden en gemeenten enorm groot is. Kleine en grote supermarkten bevinden zich heel dicht bij elkaar in de buurt en zorgen voor een enorme concurrentie met elkaar.

In Vlaanderen is er een supermarkt per 3000 inwoners. Het laatste decennium zou het aantal supermarkten in Vlaanderen en Brussel bovendien gegroeid zijn met 57 procent. De vakbonden vrezen dat dit niet langer houdbaar is en dat dit de sociale dumping en onderbetaalde jobs in de hand werkt. Zij vragen een supermarktenstop. Andere experts vinden dat de concurrentie moet kunnen spelen. Het feit dat supermarkten komen en gaan is nu eenmaal het basisprincipe van concurrentie en van een vrije markt.

Het zijn de lokale besturen die een vergunning verlenen voor een nieuwe supermarkt. Volgens Buurtsuper.be, de belangenvertegenwoordiger van de zelfstandige supermarkten, ligt de Europese regelgeving uit 2006, de Dienstenrichtlijn of de Bolkestein-richtlijn, aan de oorzaak. Daardoor kunnen Europese lidstaten en lokale overheden alleen een vergunningsaanvraag weigeren op basis van economische motieven. Concreet zou een lokale overheid geen aanvraag kunnen weigeren op basis van het feit dat er bijvoorbeeld een overaanbod is.

Minister, wat is uw visie op een supermarktenstop?

Gaat een supermarktenstop in tegen de Europese regelgeving?

In hoeverre is een supermarktenstop compatibel met de initiatieven voor kernversterking?

Hoe kunnen die lokale besturen beter worden gesensibiliseerd om een visie – een complete visie, want dat lijkt mij belangrijk – op winkelen en ondernemen in de

stad en gemeente uit te werken en daarbij ook na te denken over supermarkten en buurtwinkels?

De voorzitter: De heer Vanryckeghem heeft het woord.

Kurt Vanryckeghem (cd&v): Voorzitter, minister, collega's, naadloos aansluitend bij de vraag van collega De Vreese heb ik een vraag over kernversterkend beleid. We lazen in de krant van vorige week wijze woorden van u, voorzitter: "We willen allemaal eerlijke prijzen voor de boeren, een goed loon voor de kassierster, een fair inkomen voor de ondernemers, maar dan moet er een rem komen op de ongebreidelde groei van de winkeloppervlakte. Daarom is een echt kernversterkend beleid nodig." Ik sta uiteraard volledig achter deze woorden.

Ik lees ook dat UNIZO pleit voor een detailhandelsplan. Volgens hen dient dit plan uit te gaan van de versterking van de handelskernen met als basis een winkelshift die de winkeloppervlakte buiten de centra beperkt en zo nodig zal afbouwen. Dergelijke beleidsvisie met uitwerking in de ruimtelijke plannen is essentieel voor de behandeling en beoordeling van de individuele dossiers en zal voor de steden en gemeenten én de investeerders een duidelijk afwegingskader bieden.

Ik verwijs graag naar mijn eigen stad, waar we in 2016 een ruimtelijk uitvoeringsplan opmaakten. Wij lieten hierin – meer dan zes jaar geleden al – heel concrete zaken neerschrijven onder de verordenende voorschriften. Ik citeer: "Bestemming voor zonegemengde functies; volgende activiteiten worden niet toegelaten: bijkomende handel in shoppinggoederen; supermarkten zijn uitgesloten."

Wij moeten de handen in elkaar slaan en instrumenten aanreiken vanuit Vlaanderen om de kernversterking te realiseren per regio, stad en/of gemeente. Dergelijke opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan zal leiden tot een kernversterkend beleid.

Minister, hoeveel gemeenten en steden in Vlaanderen hebben ondertussen een detailhandelsplan?

Is er onderscheid tussen steden en gemeenten? Zo ja, welke verschillen zijn er op te merken?

Wat is het onderscheid tussen de verschillende provincies in Vlaanderen?

Kunnen we vanuit Vlaanderen instrumenten aanreiken aan onze verschillende gemeenten/steden of regio's om dit plan op te stellen en te finetunen?

Wanneer mogen wij het geactualiseerde decreet Integraal Handelsvestigingsbeleid in het parlement verwachten?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega's. Misschien eerst en vooral, vanuit een Europese dimensie gekeken naar de vraag hier in Vlaanderen, is er een overaanbod aan supermarkten. Dan moeten we het volgende daarrond meegeven: de voorbije tien jaar kregen wij steeds vanuit landspecifieke aanbevelingen van de Europese Commissie in het kader van het Europees Semester, steevast de opmerking dat we met onze kleinhandelsvergunning de markt afschermden, waardoor vooral in de supermarktsector de concurrentie te laag was. Daardoor waren de prijzen voor voeding bij ons dus merkkelijk hoger dan in de buurlanden, volgens de Commissie.

Van beroepsfederaties Federatie Voedingsindustrie (Fevia) en Comeos kwamen er dan weer op regelmatige basis alarmerende berichten over het feit dat een derde van de bevolking zich in supermarkten over de grens gaat bevoorraden met een

gigantische koopkrachtafval en gederfde btw-inkomsten als gevolg. Ik zie het dagelijks.

Uit academische hoek werden we de voorbije tien jaar herhaaldelijk gewaarschuwd voor het dreigend ontstaan van zogenaamde 'food deserts' in Vlaanderen, de voedselwoestijnen of gebieden waar het voor bepaalde bevolkingscategorieën moeilijk is zich te bevoorraden met verse en gezonde voeding. In de suburbane rand van grotere steden met een lagere bevolkingsdichtheid en een verouderende bevolking zou volgens een studie van Universiteit Antwerpen dat soort problemen dreigen.

Met een supermarktstop het aanbod beperken, lijkt dus niet echt een goed idee. Het is een erg drastische ingreep in de marktwerking die ook elke dynamiek in de sector zou fnuiken. Al zijn er bepaalde plaatsen waar er wellicht sprake is van een lokaal overaanbod, ook dat is bekend. Er zijn ook heel wat plaatsen waar het lokaal bestuur maar al te blij zou zijn, mocht er een supermarkt openen voor hun inwoners zodat ze dagelijks hun goederen op zeer korte afstand kunnen gaan kopen, in plaats zich daarvoor kilometers te moeten verplaatsen.

We mogen ook niet uit het oog verliezen voor hoeveel tewerkstelling de sector uiteraard zorgt. Het gaat daarbij ook om werknemers die elders vaak moeilijker aan de bak komen.

Natuurlijk ben ik wel bijzonder gevoelig voor het feit dat ook onze landbouwers en voedingsproducenten uiteraard een faire prijs moeten krijgen voor hun topproducten. Iets wat in het actueel debat ook soms uit het oog wordt verloren. De 'race to the bottom' is natuurlijk ook extra problematisch voor de primaire sector.

Een supermarktstop zou inderdaad ingaan tegen de Europese dienstenrichtlijn. Artikel 14 van die richtlijn somt bij de verboden eisen – die dus niet mogen worden opgelegd aan de dienstverleners – onder andere economische criteria op. Sinds het arrest Visser van het Hof van Justitie van de Europese Unie uit 2018 is er ook zekerheid dat detailhandel een dienst is, zoals bedoeld in de dienstenrichtlijn.

In de feiten is zo'n supermarktstop en zelfs een winkelstop zich misschien al gedeeltelijk aan het realiseren, als we vandaag naar de actualiteit kijken, en naar de cijfers. Terwijl er in 2019, 2020, 2021 en 2022 respectievelijk gemiddeld 15,5, 14,4, 17,7 en 15,2 keer per maand advies gevraagd werd aan het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) in het kader van de procedure voor het aanvragen van een kleinhandelsvergunning, is dit voor 2023 voorlopig slechts vier keer, dus dat is toch wel een serieuze terugval.

Het jaar is uiteraard nog niet ver gevorderd, maar dat lijkt dus een trendbreuk te zijn. Een mogelijke verklaring zou de monetaire politiek van de Europese Centrale Bank kunnen zijn. Geld lenen is niet langer gratis, wat een rem zou kunnen zetten op de expansiedrang van de ketens.

Supermarkten en kernversterking zijn zeker ook geen tegengestelden. We mogen alleszins niet vergeten dat de buurtsupermarkten in kernen en wijken, door hun publiekstrekkende functie bijdragen tot de levendigheid van die plaatsen, en dat ze naast hun bevoorradende functie ook een belangrijke rol spelen als sociaal knooppunt. We kennen daar de grote uitdaging, ook dat zien we van heel dichtbij gebeuren, om die buurtwinkels te kunnen houden op het platteland.

Dus de buurtwinkelconcepten van de supermarktgroepen, die de hoofdmoot vormen van de expansie die de laatste jaren in de sector heeft plaatsgevonden, hebben trouwens ook vaak leegstand helpen invullen in de kernen. Het is ook in de kernen dat we het meest innovatie zien in die sector: van de volautomatische winkels, winkels specifiek gericht op afhalen van onlinebestellingen door fietsers en zelfs voetgangers.

Wat lokale besturen en hun rol betreft, worden zij reeds sinds het Mercurius-programma van Eric Van Rompuy uit het einde van de jaren 90 van vorige eeuw ondersteund bij het opmaken van een detailhandelsvisie. Het voorbije decennium werd ook sterk ingezet op het ondersteunen van die visievorming. Reeds in de eerste winkelnota van Kris Peeters uit 2010 werd het initiatief aangekondigd om een format voor de opmaak van strategisch commerciële plannen voor steden en gemeenten op te maken. De leidraad voor lokale besturen voor de opmaak van een strategisch commercieel plan is nog steeds ter beschikking op de website van het Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Het decreet integraal handelsvestigingsbeleid draait rond het idee dat voor handelaars en ontwikkelaars het succes bij het aanvragen van een kleinhandelsvergunning bij de gemeente voldoende voorspelbaar moet zijn. Daarom wordt gepleit voor de opmaak van een lokale detailhandelsvisie die ook duidelijk gecommuniceerd moet worden, en de opmaak van ruimtelijke instrumenten, zoals ruimtelijke uitvoeringsplannen en stedenbouwkundige verordeningen, om de visie te kunnen afdwingen. Ik denk dat dat ondertussen wel serieus ingang heeft gevonden in heel wat Vlaamse steden en gemeenten, zo'n duidelijke visie en een duidelijk ruimtelijk beleid, waarbij veel ruimtelijke uitvoeringsplannen in bepaalde zones zijn afgebakend in functie van het kernversterkende aspect.

Bij de verschillende oproepen 'kernversterking' van VLAIO werd bij de beoordeling van ingediende projecten het beschikken over een detailhandelsvisie een steeds belangrijker criterium. Gemeenten kunnen ook beroep doen op bijstand van de detailhandelscoaches van de provincies bij de opmaak van hun visie ter zake, en ze konden dan ook weer een oproep doen op de Profploeg, dat project dat vrij nieuw is. Daar wordt ook gretig gebruik van gemaakt door de Vlaamse steden en gemeenten, en dat kan ook in deze context ingezet worden.

Dan ga ik nu over naar de volgende vraag, collega's. Gemeenten zijn niet verplicht om hun strategisch commercieel plan of hun detailhandelsvisie in te dienen op Vlaams niveau. Dat is geen verplichting. Daarom kan er, wat deze specifieke vraag betreft, alleen maar bij benadering geantwoord worden.

Op basis van een inventarisatie die VLAIO in 2020 maakte waren er toen al 81 gemeenten die hun kernwinkelgebied hadden afgebakend. Die gemeenten hadden dus minstens al een gedeeltelijke ruimtelijke vertaling gemaakt van hun strategisch commercieel plan op hun grondgebied. Volgens Locatus zijn er een zeventigtal gemeenten in Vlaanderen met een centrumfunctie. Gemeenten zonder centrumfunctie gaan minder geneigd zijn om te investeren in visievorming rond een kernversterkend beleid gebaseerd op het integraal handelsvestigingsbeleid. Echter, uit de projecten die naar aanleiding van het relanceplan werden ingediend, blijken ook kleinere gemeenten begaan met een vorm van kernversterking, maar dan gaat het onder meer ook om het behoud van horeca in de kern als verbindend element in een dorp, of om een visie op een steenweg die het dorp doorkruist.

Dan kom ik tot de vragen of er verschillen zijn tussen de provincies. Ook dat is nog niet in de diepte geanalyseerd. Uit de deelname aan de Profploeg blijken er geen provincies achter te blijven. Maar er zijn wel verschillen in het belang dat de provinciale diensten hechten aan een detailhandels- en handelsvestigingsbeleid. Het provinciaal beleid – gericht op ondersteuning van gemeenten via detailhandelscoaches – is bijvoorbeeld het sterkst uitgebouwd in de provincie Antwerpen, maar kent ook navolging in Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant.

Verschillende initiatieven die tijdens deze legislatuur werden opgestart, zijn op dit ogenblik in volle uitrol. Ik verwijs dan naar de Profploeg, en ook de collectieve begeleidingstrajecten die binnenkort starten. Die hebben allemaal als doelstelling de lokale besturen te helpen bij het uittekenen van hun beleid. In navolging van

de oproepen die rond kernversterking in het relanceplan werden georganiseerd, onderzoek ik met VLAIO of er budgettaire mogelijkheden zijn om nieuwe oproepen te lanceren, en dus ook in 2023 de nodige stimulans te kunnen voorzien.

Dan de vraag naar het decreet: het advies van de Raad van State is inmiddels verkregen en de aanpassingen worden op dit ogenblik voorbereid. Een agendering voor de derde principiële goedkeuring is voor heel binnenkort. Intussen wordt er ook gewerkt aan de aanpassing van het aanvraagformulier, dat ook door de Vlaamse Regering zal worden vastgesteld.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Bedankt voor uw uitgebreid antwoord, minister. Ik denk dat het een complexe oefening is, ook voor steden en gemeenten en dat het inderdaad belangrijk is om vanuit Vlaanderen de nodige expertise ter beschikking te stellen om hen daarbij te helpen. We zien in heel wat steden en gemeenten dat zij daarmee aan de slag zijn, maar dat zij daar ook mee worstelen. Het aspect van de supermarkten komt meer dan ooit onder de aandacht en wordt het best ook meegenomen, bijvoorbeeld door die Profploegen, als zij advies geven aan de steden en gemeenten. Een complex evenwicht, faire prijs, voldoende aanbod dat concurreert met buurlanden, maar natuurlijk ook een vrije markt en voldoende concurrentie. Met dat laatste moeten we opletten, want het is absoluut niet de bedoeling dat mensen opnieuw in het buitenland gaan winkelen omdat we die prijzen op die manier gaan opdrijven. Het is een zeer complex evenwicht waarmee we moeten opletten.

Als we naar die kernwinkelgebieden kijken, dan denk ik dat het inderdaad goed is dat de steden en gemeenten daarmee bezig zijn, maar dat het ook iets is van bredere regio's en afstemming tussen steden en gemeenten. Want je kunt natuurlijk als stad en als gemeente je visie daaromtrent ontwikkelen, maar de visie van uw naburige gemeenten kan compleet tegenovergesteld zijn, waardoor uw eigen plan wat ondergraven wordt. Dus ook daar is mijn vraag op welke manier steden en gemeenten daaromtrent met elkaar in overleg kunnen. Hoe ziet u dat binnen regio's? Ik heb dus ook deze opmerking: een visie op dat beleid is zeer belangrijk, maar met de nodige aandacht voor complexe evenwichten daarin.

De voorzitter: De heer Vanryckeghem heeft het woord.

Kurt Vanryckeghem (cd&v): Misschien nog een korte bedenking. Het gaat inderdaad om lokaal overaanbod en het is goed om hier de autonomie van de lokale overheden en – daar ga ik akkoord met collega Maaïke De Vreese – de regionale afstemming te gebruiken. Dus misschien moeten we de lokale besturen hierin aansporen om twee belangrijke instrumenten, zijnde de ruimtelijke uitvoeringsplannen en de afbakening van het kernwinkelgebied, op te maken voor die specifieke gebieden. Dus ik denk dat het een goede zaak is om die gemeenten daartoe te motiveren.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Ik denk inderdaad dat het debat rond Delhaize ons ook wel doet nadenken over een veel breder debat inzake het beleid ten aanzien van supermarkten, grootwarenhuizen en ook kleinere winkels. Ik denk dat we allemaal wel voorbeelden kennen van onze eigen buurt, waarbij we ons de vraag stellen waarom er daar nog een supermarkt wordt geplaatst. Het voorbeeld van Albert Heijn op 500 meter van een Delhaize en op 500 meter van een Louis Delhaize, is velen wel bekend.

De minister verwijst naar de Europese regelgeving die een supermarkstop onmogelijk maakt. Ik denk dat we als politiek wel moeten nadenken hoe we die

supermarktsector uit die mede zelfgecreëerde 'race to the bottom' halen. Ik ben niet zo naïef om te denken dat enkel maar supermarkten bijcreëren tot goedkopere prijzen voor de consument zal leiden. Ik denk dat we niet naïef mogen zijn wat betreft de winstmaximalisatie binnen ook die grote ketens, zeker als we zien dat dat steeds meer deel uitmaakt van grote internationale holdings, waarvan de beslissingsmacht in Amerika ligt. Ik denk dat er nood is aan een bredere visie op de inplanting, de organisatie, maar ook het garanderen van een faire prijs – waar hier al naar verwezen is – voor landbouwers en leveranciers van producten en een goede prijs voor de consument en dus ook een mechanisme om ervoor te zorgen dat de winstmaximalisatie niet explodeert.

Een toegevoegd punt dat ik zelf wil maken, is over het overleg met lokale besturen en om daar toch echt wel op regionaal vlak te kijken wat er beter kan. Mijn vraag aan u, minister: is dat iets wat u met bijvoorbeeld de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) wilt opnemen, om daar toch alle regionale besturen mee rond de tafel te krijgen om na te denken over hoe men binnen de eigen werking, maar ook breder kan kijken om tot een gezond ecosysteem voor onze supermarkten te komen?

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Collega's, ik denk echt wel dat we dringend werk moeten maken van meer regulering voor de handelszaken, want die concurrentie leidt ertoe dat er spelers ten onder gaan. Ik denk ook aan mijn eigen stad. Ik woon in Ninove, en daar hebben wij zeventien supermarkten. Om concreet te zijn, in een straal van een paar honderden meters hebben wij twee Lidl's, een Albert Heijn, twee ALDI's, twee Carrefours, een Jumbo, een gewone Delhaize, een Louis Delhaize, een Colruyt en nog een paar buurtsupermarkten. Dat komt neer op één supermarkt per 2300 inwoners voor Ninove alleen, maar in dit specifieke geval zijn de supermarkten toch wel zeer geconcentreerd. Trouwens, supermarkten binnen dezelfde ketens gaan ook onderling concurreren. Twee ALDI's, twee Carrefours, zelfs de Delhaize met de Albert Heijn, noem maar op, die gaan met elkaar de concurrentie aan. Ik denk dat men toch wel moet werken aan minder winkels en vooral ook aan meer samenhang binnen de groepen. Daar heeft het lokaal bestuur ook een rol in te spelen.

Wat Ninove betreft, was er een aanvraag gedaan door een bepaalde groep. De stad heeft toen die omgevingsvergunning geweigerd. Men is toen naar de Raad voor Vergunningsbetwistingen gegaan, die de vergunning dan opnieuw heeft toegekend. Minister, mijn specifieke vraag is dus: kunt u ook bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen dergelijke zaken aankaarten, of hen op zijn minst wijzen op een lokale samenhang, hen erop wijzen dat dergelijke toestanden niet altijd kunnen gebeuren?

De voorzitter: Collega Vande Reyde, u bent ongetwijfeld fan van een supermarktenstop.

De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Voorzitter, u kunt ermee lachen, maar ik vind dit wel heel ernstig. Ik vraag me soms af in welke wereld jullie leven, in welke wereld wij leven. Ik zag hier de voorbij weken voorstellen om de prijzen van het winkelmandje van mensen te verhogen door een stop van het aantal supermarkten. Ik zag cd&v-voorstellen om de promotieboekjes te cancelen, om ervoor te zorgen dat mensen niet meer kunnen gebruikmaken van 'één kopen, één gratis'. Ik zie burgemeesters die trots zijn dat ze supermarkten verbieden, en ik hoor hier in de commissie vandaag een oproep om het aantal winkels te beperken, wat de prijzen voor de gewone mensen dus zal doen stijgen. Weten jullie waarmee jullie bezig zijn? Dat vraag ik me soms toch af. Dit gaat over de wereld van de gewone

mensen. Dit gaat over dagelijkse inkopen van basismiddelen, waarvan de politiek vindt dat men dat eigenlijk allemaal duurder moet maken. Dan zijn er minder winkels, en dat is allemaal beter voor de consument. Dat is complete waanzin. De PVDA moet blijkbaar niet eens in deze commissie zijn om aanwezig te zijn. Ik vind dat echt rampzalig.

Minister, ik zou eigenlijk van u willen horen, want het was een beetje omfloerst, dat u gewoon radicaal tegen een supermarktenstop, een winkelstop bent – het is niet het eerste pleidooi daarvoor dat ik hier hoor – en dat u een voorstander bent van de laagst mogelijke prijs en de best mogelijke kwaliteit voor de gewone mensen, die nog elke dag moeten lijden onder de gevolgen van de inflatie en de energiecrisis. We gaan op dit moment toch niet de prijzen van de winkelmandjes voor hen verhogen. Sorry, maar u moet echt eens nadenken over het soort wereld waarin wij leven. Het is alsof wij hier verheven zijn boven het volk. Wij weten het allemaal beter. Dit gaat echt wel over gewone mensen en wat zij dagelijks moeten betalen. *(Opmerkingen van Thijs Verbeurgt)*

Alles draait weer om u. *(Opmerkingen van Thijs Verbeurgt)*

Robrecht Bothuyne (cd&v): Ik was niet van plan om tussen te komen, maar nu zou ik dat toch graag willen doen. Collega's, ik denk dat we het ene niet met het andere mogen verwarren. Het is niet omdat er wordt gepleit voor een kernversterkend beleid en het voorzichtig omgaan met de manier waarop sommige commerciële spelers de eventuele nadelen van hun aanwezigheid afwentelen op de maatschappij, op de overheid, op de belastingbetaler – kijk naar de impact op leegstand, kijk naar de impact op mobiliteit en dergelijke meer – en daar dus een beleid rond wordt gevoerd, met vergunningen die worden verstrekt, dat dat beleid de winkelkar duurder zal maken. Integendeel, de kostprijs van een falend beleid met commerciële spelers die her en der inplantingen doen die niet succesvol zijn, wordt ook doorgerekend in het winkelmandje van de consument. Een verstandig beleid waarbij er niet zomaar overal supermarkten worden toegelaten en er niet overal een ongebreidelde groei van de winkeloppervlakte kan zijn, waarbij de kosten worden afgewenteld op de maatschappij, lijkt mij helemaal niet in tegenspraak te zijn met het kunnen spelen van concurrentie. Minister, ik hoop dat de inspanningen die al vijftien à twintig jaar worden geleverd in Vlaanderen om een kernversterkend beleid te voeren, samen met lokale besturen, worden voortgezet en dat we op dat vlak hetgeen in deze commissie in het begin van de legislatuur naar voren is gebracht, op het terrein kunnen realiseren, in goed partnerschap met de lokale besturen. Ik heb altijd begrepen dat Diest daar een goed voorbeeld van is.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord

Minister Jo Brouns: Dat hebt u heel mooi gezegd, mijnheer Bothuyne. Ik denk dat deze commissie volzit met mensen die allemaal ook geworteld zijn in de lokale politiek, en heel veel lokale ervaring hebben. Ik heb heel veel vertrouwen in lokale besturen. Zij hebben doorheen de jaren heel wat instrumenten in handen gekregen om daarmee op een heel verstandige manier om te gaan. Het was misschien niet altijd overal even verstandig, als ik een aantal voorbeelden hier hoor, maar ik denk inderdaad dat er vandaag wel heel kritisch gekeken wordt naar die inplanting, om een gezond evenwicht te bewaren, zonder marktverstoring te zijn en zonder Europese richtlijnen te negeren. Die richtlijnen zijn duidelijk: een verbod of een stop kan niet.

Maar dat is nog iets anders dan een redelijk ruimtelijk beleid en hetgeen hier gezegd wordt. Het is heel redelijk en logisch dat men in de schoot van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten met de lokale besturen gaat kijken naar ruimtelijke plannen. Ook vanuit het Agentschap Innoveren en Ondernemen bieden we kaarten aan waarmee steden en gemeenten rekening kunnen houden

met elkaars ruimtelijk en kernversterkend beleid. Ook de provincie speelt daarin nog haar rol, vanuit de grondgebonden bevoegdheden, en kan daar visies rond ontwikkelen. Ik denk dus dat op dat vlak, op het lokale en provinciale niveau en met de steun vanuit Vlaanderen, het gezond verstand wel goed zit.

Ik denk hiermee te kunnen afronden, collega's, voor wat uw bijkomende vragen betreft.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Bedankt, minister. Collega Vande Reyde, als commissie pikken wij het natuurlijk niet om uitgescholden te worden voor communisten of PVDA-ers. Ik kijk even rond, maar de PVDA is hier niet aanwezig. Zij zouden dat misschien wel pikken. Wij proberen hier een sereen debat te houden binnen de commissie, samen met de minister, om ook zijn visie te kennen rond een complex gegeven. We hebben ook samen met Open Vld en met andere partijen een resolutie ingediend rond kernversterking en rond het beleid daaromtrent, waar wij als fractie nog steeds volledig achterstaan. Wij denken inderdaad dat als er een visie rond detailhandel wordt uitgewerkt dat ook de supermarkten daar deel van uit moeten maken. In die visie moeten we rekening houden met alle complexe gegevens, en met het feit dat er voldoende concurrentie mogelijk moet zijn. Laat de markt daar absoluut spelen. We hebben in het verleden gezien dat er alleen nog naar het buitenland gekeken wordt, om in onze buurlanden te gaan shoppen. Dat is absoluut te vermijden.

Wij zijn absoluut niet voor een supermarktenstop, dat is heel duidelijk. Ik ben ook heel blij dat u dat zo duidelijk hebt verwoord in uw antwoord, minister. Bedankt om dit debat op deze manier met ons te voeren.

De voorzitter: De heer Vanryckeghem heeft het woord.

Kurt Vanryckeghem (cd&v): Ik sluit me aan bij de woorden van collega De Vreese. Ik denk dat collega Vande Reyde een beetje te laat in deze commissievergadering is binnengewandeld, want hij heeft duidelijk een aantal reacties niet gehoord. Er heeft hier niemand gepleit voor een stop, of voor het opdrijven van de prijzen, en zo verder. Het is jammer, en we zijn dat in deze commissie echt niet gewoon, maar die reactie was totaal naast de kwestie.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het opvoeren van de productiecapaciteit voor groene technologieën en de steun voor de vergroening van de industrie in Vlaanderen – 1947 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Voorzitter, collega's, minister, in het kader van het streven naar meer strategische autonomie wil de Europese Commissie de productiecapaciteit in de EU van groene technologie tegen 2030 sterk opvoeren. Vandaag is er trouwens een Europese top die daar dieper naar kijkt. Met de 'Net-Zero Industry Act' wil de Europese Commissie een gepast antwoord bieden op de miljardensteun die de Amerikaanse president Joe Biden biedt aan groene energie en aan de vergroening van de industrie via de 'Inflation Reduction Act' en op soortgelijke Chinese en Indische steunprogramma's. Men heeft intussen door dat Europa

stappen vooruit aan het zetten is en men probeert op die manier met toch wel heel veel middelen bij te benen.

De Commissie formuleerde ambitieuze productiedoelstellingen voor vijf sectoren: de EU moet tegen 2030 minstens 40 procent van de zonnepanelen zelf kunnen produceren, 85 procent van de windturbines en elektrische batterijen, 60 procent van de warmtepompen en 50 procent van fossielvrije waterstof. Allemaal dingen waarmee we ook in Vlaanderen bezig zijn en waarvan we af en toe knappe resultaten kunnen voorleggen. De Europese Commissie dringt ook aan op snellere vergunningsprocedures, zeker voor producten waarvoor we in Europa voor meer dan 80 procent afhankelijk zijn van derde landen.

Juridische procedures moeten hoogdringend kunnen worden afgehandeld. In het kader van het crisis- en transitiekader wil de Europese Commissie ook tijdelijk de regels voor staatssteun aanpassen. Lidstaten kunnen voor een langere periode extra maatregelen nemen om de energietransitie te versnellen en om koolstofvrije technologieën te ondersteunen. Er zou ook een Soevereiniteitsfonds komen om investeringen in strategische en innovatieve projecten te steunen, maar het is nog onduidelijk of hiervoor nieuw Europees geld zal worden vrijgemaakt. Eventueel wordt van de lidstaten verwacht dat ze een deel van de opbrengsten van de veiling van emissierechten binnen het ETS-systeem (emissions trading system) hiervoor zullen aanwenden. De federale premier waarschuwde in dit verband reeds voor concurrentie binnen de EU van grotere industriestaten met bredere zakken.

Ten slotte is er de Critical Raw Materials Act waarin de Commissie zou voorstellen om meer grondstoffen binnen de EU te delven en 15 procent van de kritische materialen uit recycling te halen.

Minister, staat de Vlaamse Regering achter deze nieuwe Europese doelstellingen?

Bent u van mening dat er meer Europees geld moet worden vrijgemaakt via het Soevereiniteitsfonds of vindt u het logisch dat een deel van de veiling van de emissierechten kan worden gebruikt voor strategische steun en innovatiesteun?

Heeft de Vlaamse Regering de ambitie om zelf de productiecapaciteit voor een van die groene technologieën of voor verschillende te verhogen, met name de productie van zonnepanelen, windturbines, elektrische batterijen, warmtepompen of fossielvrije waterstof in Vlaanderen? Ik zeg het nog eens: het zijn projecten waar we al veel dingen aan het doen zijn. Of wil Vlaanderen hierrond samenwerken met andere Europese regio's of lidstaten?

Zult u bedrijven met een vestiging in Vlaanderen aanmoedigen om groene technologieën bij voorkeur aan te kopen binnen de EU?

Zult u inzetten op snellere vergunningsprocedures voor de aanleg van groene energie-infrastructuur en voor investeringen in groene technologieën binnen bedrijven gevestigd in Vlaanderen?

Zal Vlaanderen gebruikmaken van de versoepeling van de Europese staatssteunregels voor groene technologieën en innovaties? Een mogelijkheid daartoe zou bijvoorbeeld zijn om de transitie van bedrijven naar koolstofarme en circulaire productie te bevorderen via de inzet van nieuwe transitie-instrumenten, zoals voorgesteld in de 'Ontwerpprogrammanota ter bevordering van de Vlaamse industriële energie- en klimaattransitie voor de periode 2022-2025' van het Permanent Overlegorgaan in het kader van het transitieprogramma 'Klimaat sprong'. Worden de nieuwe regels voor staatssteun meegenomen in dat transitieprogramma voor de industrie?

Zult u via Vlaanderen Circulair extra inspanningen doen om meer recyclage van kritische materialen binnen Vlaanderen mogelijk te maken? Dit kan ook een oplossing zijn in plaats van telkens nieuwe grondstoffen te delven.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Rzoska, voor uw vragen over de Europese initiatieven voor het opvoeren van de productiecapaciteit voor groene technologieën en de steun voor vergroening van de industrie in Vlaanderen. De teksten zijn vorige week donderdag voorgesteld, en vandaag spreken we er al over. Dat is dus zeer heet van de naald.

De twee wetgevende voorstellen waar u in uw vraag naar verwijst – de Net-Zero Industry Act en de Critical Raw Materials Act – maken deel uit van het bredere Green Deal Industrial Plan, waarmee de Commissie de Europese globale competitiviteit wil vrijwaren. Slechts enkele dagen na de publicatie van deze Green Deal in februari 2023 hebben we op het Vlaamse niveau een Vlaamse visienota goedgekeurd, getiteld: 'Naar een Versterkte Concurrentiekracht van de Europese Industrie'. Hierin hebben we al een heel duidelijk Vlaams standpunt ingenomen over deze nieuwe Europese industriële strategie. Ik denk dat de snelheid waarmee we op het plan van de Europese Commissie hebben gereageerd, tekenend is voor het belang dat we er in Vlaanderen aan willen hechten.

Laat me duidelijk stellen dat ik de initiatieven die de Commissie nu neemt ten zeerste verwelkom en omarm. Er is wel degelijk nood aan een boost van de koolstofarme industrie. Dat staat helemaal niet ter discussie. De klimaatuitdagingen zijn gigantisch. De geopolitieke competitie om het groene mondiale leiderschap neemt almaar toe en wordt soms op een oneerlijke manier gevoerd, en onze bedrijven hebben ongeziene energieprijsstijgingen moeten slikken wegens het conflict in Oekraïne. Zoveel is intussen wel duidelijk. Het is belangrijk dat de ambitieuze doelstellingen uit de Net-Zero Industry Act worden bereikt, ook omdat we zo de strategische onafhankelijkheid op cruciale domeinen van onze economie kunnen veiligstellen. Onze toekomst is een duurzaam en voorspoedig Europa. Als we dat willen, moeten we heel kritisch kijken naar onze beperkingen en afhankelijkheden om deze ambities waar te maken. We doen dit de afgelopen jaren versneld voor de productie en bevoorrading van bijvoorbeeld medicijnen en beschermingsmateriaal, onze energievoorziening en onze voedselproductie. Het is voor mij dan ook niet meer dan logisch dat we dat ook doen voor onze industriële en technologische autonomie.

In Vlaanderen hebben we niet gewacht op de Europese voorstellen om alvast volop de kaart te trekken van de zogenaamde netto-nulindustrie en van de circulaire economie. Onze economie zal circulair zijn of niet zijn, om het met een boutade te zeggen.

Voor zowel Vlaamse ontwikkelaars en producenten van innovatieve, schone technologieën, als voor onze vooraanstaande kennisspelers zoals het Interuniversitair Micro-elektronicacentrum (imec), de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) en Energyville liggen er mooie kansen om een cruciale rol te spelen in de versnelde transitie naar een Europese netto-nulindustrie. Maar ook voor bedrijven zoals Arcelor Mittal of de chemische industrie in de Antwerpse haven is dit van zeer groot belang.

Binnen het kader van Vlaanderen Circulair zullen we verder blijven inzetten op recyclage en hergebruik van afval als grondstof voor nieuwe producten. Heel het dossier van de kritieke grondstoffen speelt hier natuurlijk ook een belangrijke rol. Als we de batterijen van onze elektrische wagens ook hier kunnen recyclen, zorgen we voor een beter milieu en een sterkere strategische autonomie.

Binnen het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) hebben we ook al een aantal belangrijke stappen gezet om ons overheidsinstrumentarium structureel groener te maken. Ik verwijs hier graag naar de verscherping van de duurzaamheidsvoorwaarden bij de Strategische Transformatiesteun, de verplichting om een klimaatplan voor te leggen om die strategische investeringssteun of O&O-steun (onderzoek en ontwikkeling) te kunnen verkrijgen en de ESG-ambities (environmental, social and governance) die ingeschreven werden in de samenwerkingsovereenkomst met de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV). Daarnaast verwijs ik ook graag naar de recente oproep 'GREEN' bij het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) rond de vergroening van de energievraag in onze industrie. Dit ook naar aanleiding van de energiecrisis en de bijkomende steun: we willen dit moment grijpen om die transitie te versnellen. Ook het Vlaamse relanceplan had heel wat duurzame projecten zoals een versterking van onze circulaire maakindustrie of de focus op duurzame waterstof.

Via VLAIO werden maar recent ook enkele bijzonder sprekende projecten ondersteund zoals de nieuwe testfaciliteit voor windturbines bij ZF Wind Power. Toch wel indrukwekkend, de tandwielkasten die daar worden geproduceerd zijn uniek in de wereld. Ze zullen in de toekomst een gigantische capaciteit hebben. Ik weet het niet meer uit het hoofd, ik denk dat die tot 18 gigawatt kunnen produceren. Er zijn ook de investeringen in chemische recyclage van plastic afval bij Indaver, dat steeds beter en nauwkeuriger die afvalstoffen omzet en hergebruikt als grondstof voor nieuwe producten. Het mag ook eens gezegd worden: we zijn hier in Vlaanderen op dat vlak echt wel een koploper. Daarnaast zijn er onze engagementen die ik hierboven al vermeldde zoals de transitie naar een waterstofeconomie en de financiering die we bieden voor de nieuwe milieuvriendelijke hoogovens bij Arcelor Mittal. Ook inzake batterijen voor elektrische voertuigen engageren we ons in de lopende Important Projects of Common European Interest (IPCEI), met onderzoekssteun voor Umicore.

Via het wetsvoorstel Net-Zero Industry Act wil de Commissie de productie van schone technologieën in de Europese Unie opvoeren. U hebt me ook gevraagd naar mijn intentie om bedrijven met vestigingen in Vlaanderen aan te moedigen om groene technologieën bij voorkeur aan te kopen binnen de Europese Unie. Daar kan ik een warme oproep voor doen, dat wil ik ook doen, dat moet ik ook doen in mijn hoedanigheid, maar het blijft toch aan de bedrijven zelf om in te staan voor de keuze van hun leverancier. Wel zie ik dat, gegeven de geopolitieke situatie en de recente onderbrekingen in de aanvoerketens, dit factoren zijn waar bedrijven rekening mee houden wanneer ze technologieën en producten aankopen. Ik zal ook met VLAIO bekijken hoe we hiermee kunnen omgaan in het kader van het subsidiebeleid, zodanig dat Vlaamse subsidies voldoende bijdragen aan de onafhankelijkheid van niet-Europese technologieleveranciers.

Nog maar afgelopen week zijn de wetgevingsvoorstellen door de Europese Commissie bekendgemaakt. Het is nu vooral zaak dat mijn administratie en kabinet deze uitgebreid analyseren om een duidelijk zicht te krijgen waar de opportuniteiten liggen voor Vlaanderen. We gaan na waar deze initiatieven complementair zijn aan de bestaande programma's en waar ze een extra boost kunnen geven aan de beleidsinitiatieven die we reeds namen.

Om deze ambitieuze Europese doelen te bereiken, geloof ik ook dat we volop moeten inzetten op pan-Europese samenwerking tussen bedrijven onderling en met onze excellente kennisinstellingen.

Voor uw vraag rond snelle vergunningen voor groene projecten, dat neem ik graag op met collega Demir. Daar is ook bijzondere aandacht voor geweest in het kader van de relance.

Wat de financiering van deze Europese voorstellen betreft, zullen we moeten inzetten op een mix van instrumenten. In de eerste plaats moet er werk gemaakt worden van een efficiëntere en versnelde besteding van de reeds bestaande Europese budgetten die inspelen op schone technologieën. Denk in dit verband maar aan het Europees Innovatiefonds en InvestEU. Laat ons ervoor zorgen dat wat we al hebben, optimaal werkt. Daar zijn nog heel wat winsten te boeken.

Anderzijds kan een Europees breed financieringsmechanisme, zoals het aangekondigde Europese Soevereiniteitsfonds, mogelijk zeer waardevol zijn om de ongelijke financiële draagkracht tussen lidstaten te compenseren en het gelijke speelveld binnen de Europese Unie te waarborgen. In elk geval dienen bijkomende middelen steeds gericht en duurzaam geïnvesteerd te worden in projecten die bijdragen aan de groene en digitale transitie, waarbij voor mij steeds de excellentie als voorwaarde centraal moet staan.

Dat brengt me bij uw vraag over de staatssteunregels, meer bepaald de gepubliceerde versoepeling van de Europese staatssteunregels voor groene technologieën en innovaties. De nieuwe regels van de Green Deal Groepsvrijstellingsverordening zijn zeer recent goedgekeurd, op 9 maart laatstleden. Ze openen interessante mogelijkheden voor een bredere inzet van steun en we zullen de opties en impact op steuninstrumenten en modaliteiten met spoed verder onderzoeken, om op basis daarvan ook de juiste beleidskeuzes te kunnen maken.

Kortom, ik denk dat we zeer tevreden kunnen zijn met deze Europese initiatieven ter versterking van de groene technologieën en innovaties, de netto-nul industrie en de extra push die hiermee gegeven wordt aan de transitie naar een koolstof-arme en circulaire economie en samenleving. Ter voorbereiding -- niet onbelangrijk -- van het Belgische voorzitterschap van de Raad voor Industrie, dat ik in het voorjaar van 2024 mag opnemen, zal ik deze dossiers met verhoogde aandacht opvolgen en er ook actief over afstemmen met de andere Europese lidstaten en de collega's. Ook tijdens ons voorzitterschap willen we inzetten op de duurzame transitie van de industrie en het debat verder aangaan. Ik zie namelijk nog wel potentieel in een structureel Europees industriebeleid dat onze competitiviteit en strategische autonomie proactief versterkt. Nog heel wat werk op de plank, nog heel wat voer voor Europese gesprekken.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Dank u wel, minister, voor het uitgebreide antwoord, ik had dan ook heel wat vragen gesteld. Het is goed dat de Vlaamse Regering heel kort op de bal speelt, ik zal die visienota uiteraard met veel plezier lezen. De punten die u aanhaalt zitten heel dicht bij hoe onze fractie naar een aantal zaken kijkt. Ik heb geen bijkomende vragen, maar het is goed dat u op Europees niveau in het kader van het voorzitterschap die zaken van heel nabij gaat opvolgen. Maar wij gaan ook vanuit het parlement uiteraard de middelen en de programma's die u inzet om die doelstellingen te bereiken, van nabij opvolgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kim De Witte aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over fraude bij een dienstenchequebedrijf – 1883 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): “Ik loop al sinds 2021 elke maand 102 euro mis.” Dat getuigde een werkneemster van een dienstenchequebedrijf op 9 maart. Op die datum trokken zo’n dertig huishoudhulpen, gewapend met emmer, dweil en een verzoekschrift, naar de arbeidsrechtbank in Hasselt, om daar een correct loon naar werken te eisen. Want dat krijgen ze op dit moment niet. Ze krijgen op dit moment minder dan het minimumloon, vastgelegd in de sectorale cao, bekrachtigd door de minister van Werk.

Het Poetsbureau, het grootste uitzendbureau voor poetspersoneel in Vlaanderen, een bedrijf dat in 2020 10 miljoen euro heeft uitgekeerd aan zijn aandeelhouders en dat voor 70 procent van zijn inkomsten afhankelijk is van subsidies van de Vlaamse Regering, weigert al meer dan twee jaar om het minimumloon te betalen. Het minimumloon, collega’s. En ze doen dat niet per ongeluk. Het is geen vergissing, geen vergetelheid. De vakbonden kaarten dat al twee jaar aan tijdens het overleg, met acties, met bemiddelingspogingen, maar Het Poetsbureau blijft weigeren.

Waar gaat het over, zonder technisch te worden? Het Poetsbureau strijkt al meer dan twee jaar een royale RSZ-korting (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) op voor arbeidsduurvermindering, maar al twee jaar zien de 90 procent deeltijdse huishoudhulpen dat niet vertaald op hun loonbriefje. Het Poetsbureau stak zo al ongeveer 40 miljoen euro aan overheidsgeld, bedoeld voor de werknemers, in eigen zakken. Ik vind dat dat niet kan, en ik ben niet alleen. Die duizenden huishoudhulpen van Het Poetsbureau krijgen al twee jaar niet waar ze recht op hebben. Een andere getuige, Heidi, zei in de pers: “Wij komen 1,2 euro per uur tekort.” Als je dat omrekent naar honderd uren per maand, gaat het over ongeveer 100 euro op maandloontjes van 1100 à 1300 euro. Dat is zonder meer schandalig.

Het is ook niet de eerste keer dat we het hier hebben over huishoudhulpen. Elke keer als we die sector bespreken, valt er één ding op: bij het blokkeren van de loononderhandelingen, het aanrekenen van extra kosten, het niet-naleven van de sociale wetgeving, zijn het steeds de grote commerciële spelers die de kantjes eraf lopen. Het zijn steeds die grote spelers die geen respect tonen voor wetgeving en voor huishoudhulpen. Het zijn de grote spelers die deze sector verzieken. Bij het afgeven van het verzoekschrift klonk dan ook heel duidelijk: “Treed nu eindelijk eens op tegen die grote spelers.”

Minister, u bent verantwoordelijk voor de erkenning van de dienstenchequebedrijven. U subsidieert ze voor 70 procent. U hebt hefboomen om de zaken aan te pakken. Daarom heb ik de volgende vragen. Hoe reageert u op de niet-naleving van de sociale wetgeving door Het Poetsbureau? Zult u de vergunning van Het Poetsbureau intrekken als het bovenstaande bevestigd en bewezen wordt door de rechtbank? Zult u dan ook de subsidies terugvorderen? En hoe wilt u misbruiken door grote spelers in deze sector in de toekomst vermijden?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega De Witte, er zijn inderdaad een aantal dienstenchequewerknemers naar de rechter gestapt om hun werkgever, Het Poetsbureau,

te dagvaarden omdat die het systeem van de collectieve arbeidsduurvermindering zou hebben toegepast zonder de lonen aan te passen.

Laat ons daar heel duidelijk over zijn. Als een onderneming een regeling van collectieve arbeidsduurvermindering toepast die voortvloeit uit een cao, dan moet het uurloon volgens de arbeidswetgeving evenredig verhoogd worden, zodat het loon van de werknemer niet daalt.

Het is in eerste instantie de sociale inspectie van de federale overheid die moet toezien op een correcte toepassing van de arbeidswetgeving, en dus ook de loon- en arbeidsvoorwaarden, alsook de cao's die daaruit voortvloeien. De Vlaamse Sociale Inspectie is niet bevoegd om dergelijke controles te doen, maar dat wil niet zeggen dat daar niets aan kan worden gedaan vanuit Vlaanderen. Het naleven van de loon- en arbeidsvoorwaarden is immers ook als erkenningsvoorwaarde opgenomen in de dienstenchequeregeling.

Ik vind het belangrijk dat huishoudhulpen, die zich dagdagelijks inzetten om gezinnen te ondersteunen, met het nodige respect behandeld worden en een correcte verloning krijgen. Hier is al heel vaak meer dan terecht hulde gebracht aan die vele huishoudhulpen die Vlaanderen rijk is.

De Vlaamse Sociale Inspectie heeft in dit dossier van Toezicht op de Sociale Wetten (TSW) het proces-verbaal ontvangen. Op basis van dat pv gaat mijn administratie verder aan de slag. Dat onderzoek loopt. Mijn departement kan verschillende maatregelen treffen als een erkende dienstenchequeonderneming de wettelijke of reglementaire voorwaarden niet respecteert. Zo kunnen de subsidie en het gebruikersaandeel van de dienstencheques worden teruggevorderd als die ten onrechte zouden zijn toegekend. Daarnaast kan op basis van de vastgestelde inbreuken beslist worden om de erkenning, onmiddellijk of met uitstel, in te trekken. Verder kan er ook beslist worden om de inruilwaarde of een deel van de inruilwaarde van de dienstencheques die door de ondernemingen voor terugbetaling worden ingediend bij de uitgiftemaatschappij, tijdelijk in te houden tot de onderneming zich opnieuw in regel stelt. In sommige gevallen kan ook een administratieve geldboete worden opgelegd.

Ik ga nu geen voorafname doen op de mogelijke sancties die in dit specifieke geval zullen worden genomen. Mijn administratie bekijkt, zoals ze dat bij elk dossier doet, op basis van de vaststellingen, die nu vastliggen in een pv dat overgemaakt is, welke maatregelen er kunnen worden getroffen en/of een intrekking of een terugvordering hier aan de orde is. Die terugvordering is wel slechts mogelijk als er onterecht dienstencheques werden uitbetaald voor prestaties die niet of onterecht zijn geleverd.

Misbruik valt helaas, zoals dat met vele zaken in onze samenleving is, nooit voor 100 procent uit te sluiten. Als er regels worden opgelegd, dan zijn er helaas altijd wel mensen die wegen vinden om die te omzeilen. Dat is uiteraard niet alleen het geval in de dienstenchequesector. Het komt er dus op neer om voldoende in te zetten op controles – daarmee ben ik het eens –, zodat we snel en sneller een halt kunnen toeroepen aan het misbruik en daar ook gepaste sancties aan kunnen koppelen, om diegenen die dezelfde ideeën zouden hebben minstens op andere ideeën te brengen. Die sancties kunnen we koppelen door ofwel de erkenning stop te zetten ofwel door hen op de een of andere manier te dwingen zich opnieuw in regel te stellen als ze de dienstenchequeactiviteiten willen voortzetten.

Hierbij is het ook erg belangrijk om samen te werken met de federale overheid. Zij voeren namelijk via hun verschillende inspectiediensten controles uit. Maar als er inbreuken worden vastgesteld, is het belangrijk om die aan de Vlaamse Sociale Inspectie over te maken. Wat mij betreft, is dat ook een pleidooi voor meer homogeniteit op het vlak van bevoegdheden.

Hoewel Vlaanderen niet bevoegd is voor de inhoud van het inspectiegedeelte, is Vlaanderen wél bevoegd om in te grijpen op de erkenning van de onderneming, de financiering ervan en kan Vlaanderen een gebruiker schorsen. In dit concrete dossier is de samenwerking alvast goed verlopen, vermits de Vlaamse Sociale Inspectie het proces-verbaal ontving en nu verder aan de slag is.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

U zegt dat, als er inbreuken worden vastgesteld, u zult optreden. Wel, Het Poetsbureau betwist eigenlijk niet dat zij het loon betalen dat ze betalen. De inbreuken die worden vastgesteld, zijn er gewoon. We wéten dat zij de cao niet naleven. De cao niet naleven is gelijk aan de wetgeving niet naleven. Het is een van de erkenningsvoorwaarden voor zo'n poetsbureau. Waarop wacht u dan om die erkenningscommissie te activeren en te zeggen: "Dit passeert niet. Dit is een gesubsidieerde sector, 70 procent wordt betaald door de Vlaamse Gemeenschap. Wij eisen dat de sociale wetgeving wordt nageleefd, op federaal niveau, maar ook op Vlaams niveau."

Dat is mijn bijkomende vraag: waarop wacht u om die erkenningscommissie te lanceren, het dossier op tafel te leggen en te zeggen dat dit niet kan passeren?

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Voorzitter, ik vind het hallucinant hoe keer op keer blijkt dat de mensen in een sector waarvan we de mond vol hebben hoe belangrijk die is, in zulke kwetsbare posities worden geduwd.

Elke keer als je denkt dat we het ergste of gekste wel hebben gezien, komt er wel iets anders naar boven. Het feit dat er toch vaak verhalen bovenkomen, hetzij over grensoverschrijdend gedrag, hetzij over te weinig loon, hetzij over moeilijke onderhandelingen, toont aan dat er structureel iets echt vastzit en dat de positie van huishoudhulpen echt moet worden verbeterd.

Maar los van die discussie en los van het feit dat ik mij aansluit bij de collega dat er een zekere discrepantie is tussen enerzijds zeggen wat we kunnen doen en het feit dat er zo veel verhalen bovenkomen en het feit dat er misschien weinig effectief aan gebeurt, heb ik een bijkomende vraag. Als blijkt dat die mensen inderdaad onvoldoende loon hebben gekregen, dat ze niet hebben gekregen waar ze recht op hebben, zult u er vanuit uw positie dan mee over waken dat zij effectief krijgen waar ze recht op hebben? Zal wat er niet is betaald in het verleden, effectief terugvloeien naar hen? Zal het geld dat ze zijn misgelopen en dat rechtmatig van hen was, ook effectief toch nog zijn weg naar de poetshulpen vinden?

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Collega De Witte, ik dank u voor het aanklaarten van dit thema. Het onderwerp is hier inderdaad al een paar keer aan bod gekomen: de werking van de erkenningscommissie, het soms wat slepen met de voeten om daadwerkelijk in te grijpen. Dat komt volgens mij deels omdat er vandaag nog steeds een zeer rigide invulling wordt gegeven aan de sanctionering bij overtreding. Minister, ik heb u in een eerdere vraagstelling gevraagd of u een globaal overzicht kon maken van alle dienstenchequebedrijven, niet alleen van de overtredingen, maar ook van alle dossiers, alle rapporten waarin bepaalde bedrijven worden vermeld, met zaken die niet goed lopen, zaken waarbij men de regels ontloopt. Ik denk onder andere aan de coronasteun, waarbij de poetshulpbedrijven er toch wat de kantjes van af hebben gelopen. Dat is een punt dat collega Malfroot ook vaak maakt.

Dan is het antwoord altijd dat er geen echte overtredingen zijn. Ik denk echt dat we eens het globale overzicht moeten maken en dat moeten voorleggen aan de erkenningscommissie. U hebt bij de vorige bespreking gezegd dat er een overzicht bestaat. Ik heb van u een overzicht gekregen van de wettelijke regels, maar ik wil u vragen of er een kruistabel kan worden gemaakt van de bedrijven en dat we dan kunnen bekijken waar die bedrijven worden vermeld, waar we hebben vastgesteld dat er zaken zijn die niet goed lopen – misschien geen echte overtredingen, maar toch problemen. Zo krijgen we per bedrijf een overzicht van alle zaken waarmee dat bedrijf niet 100 procent in regel is. Dan kunnen we een globaal beeld krijgen en niet enkel stricto sensu van een eenmalige overtreding die grond voor schorsing is. We moeten een globaal overzicht maken van alle dienstenchequebedrijven, ook om de bonafide bedrijven te kunnen onderscheiden van de cowboys in de sector.

Minister, bent u bereid om een dergelijk overzicht op te stellen en dat voor te leggen aan de erkenningscommissie?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, het is inderdaad duidelijk dat hier heel veel waardering en respect uitgaat naar die belangrijke sector. Dat voel ik al vanaf dag één. Vaak zijn het kwetsbare mensen waarvoor we de nodige aandacht moeten hebben, misschien nog meer dan in andere sectoren.

Ook dit geval neem ik zeer ernstig. Ik zal alles doen wat binnen mijn mogelijkheden ligt, om daar zwaar tegen op te treden. Ik kan echter niet anders dan te wachten op de uitkomst van het verslag van mijn administratie. Als het klopt van die lonen, dan moeten die inderdaad worden terugbetaald, desnoods retroactief. Maar ik wacht, ik kan nu niet iets vertellen dat nog niet binnen is. Maar het is wel degelijk zeer ernstig en u verwijst terecht naar een aantal zaken. Als ze in een pv staan, gaan we ervan uit dat de uitkomst zal zijn wat hier wordt gezegd. Nu kan ik daar echter nog niet op vooruitlopen.

Een overzicht van lopende onderzoeken gaat natuurlijk niet, maar een overzicht van zaken die publiek kunnen worden gemaakt, afgeronde onderzoeken, in een kruistabel, zoals collega Verbeurgt vraagt, zou wel moeten kunnen. Ik wil mij daartoe engageren. In de mate waarin wij informatie mogen delen en bekendmaken, zullen we dat ook zeker doen. Alles wat kan helpen om de sector te versterken in functie van het personeel en de arbeidsomstandigheden, moeten we hier omarmen.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Als ik het goed begrijp, gaat u, als uw administratie bevestigt dat die inbreuken er zijn, aan de slag en kunnen wij erop rekenen dat u de erkenningscommissie bijeenroept of het dossier daar op tafel legt en zegt dat dit niet kan passeren en dat u eist dat de sociale wetgeving wordt nageleefd. Dat is de kern van mijn vraag. Ik heb begrepen dat u die positief beantwoordt. Ik dank u.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kurt Vanryckeghem aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de vermindering van het aantal aanwervingen bij Vlaamse werkgevers – 1925 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Vanryckeghem heeft het woord.

Kurt Vanryckeghem (cd&v): Minister, collega's, recent verscheen de driemaandelijkse barometer van hr-organisatie ManpowerGroup. Uit de rondvraag bij 213 Vlaamse werkgevers blijkt dat 32 procent van hen verwacht het personeelsbestand tijdens het tweede kwartaal uit te breiden, terwijl 22 procent verwacht het met minder werknemers te zullen doen. Dat geeft een nettotewerkstellingsprognose van 10 procent. "Het laagste niveau in twee jaar", aldus die organisatie. In het eerste kwartaal stond de prognose op 19 procent, een jaar geleden op +36 procent. De Vlaamse werkgevers zijn zo een pak minder tot aanwervingen geneigd dan hun collega's elders in België.

Volgens de hr-organisatie zijn er twee verklaringen voor de daling van de barometer. Enerzijds moeten de werkgevers hun personeelsbestand bijstellen door de nog steeds ongunstige economische situatie en de loonindexering die zij in hun kostenstructuur hebben moeten integreren. Anderzijds neemt het structurele tekort aan arbeidskrachten toe, waardoor de ontwikkeling van onze bedrijven in gevaar komt. Wat dat laatste betreft, gaven in een enquête, die ManpowerGroup organiseerde, vier op de vijf werkgevers in België aan dat ze moeilijkheden hebben om hun vacatures in te vullen. Dat geldt het meest voor de Waalse werkgevers – zo'n 84 procent – en het minst voor de Vlaamse – zo'n 76 procent.

Minister, bij uw aanstelling wilde u de focus leggen op het beschikbare reservoir in Vlaanderen, eerder dan op arbeidsmigratie. "Buitenlandse toptalenten hebben een plaats op onze arbeidsmarkt, maar we zitten vandaag met een enorme groep niet-actieven. Laat ons vooral maximaal inzetten om hen aan het werk te krijgen. Daar moet onze focus liggen", zei u toen. Maar Vlaanderen kan dat niet alleen. De arbeidsdeal en de federale maatregelen die de werkzaamheidsgraad moeten verhogen, moeten ons helpen sneller vooruitgang te boeken. Ook de goedgekeurde jobbonus, de re-integratietrajecten voor langdurige zieken via werkbaar werk, extra opleidingen en sectorspecifieke maatregelen zijn cruciaal hierbij. Tegelijk ligt de klemtoon ook almaar duidelijker op sanctionering, rechten en plichten en goede afspraken.

We weten het wellicht allemaal dat de moeilijke zoektocht naar personeel de productie en de groei van ondernemingen belemmert. En dit is ongetwijfeld niet alleen mijn bezorgdheid, maar ook de bezorgdheid van deze commissie en van de vele ondernemers van Vlaanderen. Ik wil hieromtrent een aantal bijkomende vragen stellen naar aanleiding van deze recente cijfers.

Welke zijn de Vlaamse prognoses op het vlak van het structureel tekort aan arbeidskrachten?

Zijn er evoluties merkbaar via sectorspecifieke maatregelen, extra opleidingen, of re-integratietrajecten via werkbaar werk? Indien zo, welke zijn deze?

Zijn er bijkomende werkmiddelen voorzien vanuit het departement om de aanwervingen aan te wakkeren?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega.

De recente geopolitieke ontwikkelingen en bijhorende economische consequenties hebben de economische groei doen vertragen, wat zich laat vertalen in een tijdelijke daling van de aanwervingsbehoefte in Vlaanderen. In een open economie zoals Vlaanderen manifesteren dergelijke macro-economische schokken zich sneller, ook op het vlak van aanwervingsbehoefte, dan elders. Desondanks blijven er meer ondernemingen personeel aanwerven dan er zijn die hun personeel terugschroeven.

Vanuit een langetermijnperspectief is de arbeidsmarktkrapte hiermee echter niet opgelost. Het Steunpunt Werk schat dat de aanwervingsbehoefte in Vlaanderen verder zal stijgen van ongeveer 435.000 aanwervingen in 2021, tot 475.000 à 500.000 aanwervingen in 2030. De voornaamste factor is de nood aan vervanging van mensen die vertrekken. Dit verklaart 94 procent van de aanwervingen en die nood is minder conjunctuurgevoelig. Daarnaast geven demografische projecties aan dat de bevolking op beroepsactieve leeftijd, het aantal potentiële werkenden, de komende twintig jaar jaarlijks met drieduizend zal afnemen, terwijl er de voorbije twintig jaar telkens een gemiddelde toename van dertigduizend per jaar werd vastgesteld.

Maar we hebben deze week, zoals u wel weet, ook mooie cijfers kunnen brengen. In het vierde kwartaal van vorig jaar haalden we de kaap van een werkzaamheidsgraad van 77 procent. Dat is historisch hoog. Nooit eerder waren zoveel Vlamingen aan het werk. We zien dat ook in absolute cijfers. Sinds de start van de legislatuur hebben we bijna 93.000 mensen extra aan de slag gekregen. Dat was in het derde kwartaal van 2022.

Zoals u zelf ook aangeeft, is het cruciaal om in te zetten op verschillende facetten die de aanwerving kunnen stimuleren en uitval maximaal kunnen vermijden. Dat gaat over opleiding en competentieversterking, tot jobcoaching en sollicitatietraining. Inzetten op re-integratie en werkbaar werk is daarnaast ook cruciaal.

Als antwoord op een vraag van collega Jans geef ik vandaag ook nog wat meer informatie over wat we doen in het kader van die re-integratie na ziekte.

Wat werkbaar werk betreft, hebben we in samenspraak met de sectoren al een hele weg afgelegd. In het kader van de nieuwste generatie sectorconvenants, nemen de 38 deelnemende sectoren verplicht engagementen en acties op met betrekking tot dat thema. Dit gaat onder andere over informatie verstrekken over de werkbaarheidscheques aan werkgevers, het geven van opleidingen in de bedrijven. Of ze hebben een eigen werkbaarheidsfonds, wat in de voedingssector aanwezig is. We zien een echte verschuiving naar specifiekere acties en metingen op sectorniveau en competentieversterking met het oog op preventie en re-integratie. Meer en meer sectoren maken gebruik van een werkbaarheidsscan om de werkbaarheid in een bedrijf in kaart te brengen en zetten in op coaching. Deze sectorspecifieke aanpak kunnen we alleen maar aanmoedigen, omdat werkbaar werk in elke sector en bij uitbreiding in elk bedrijf zijn eigen uitdagingen kent.

Alle sectoren worden hierin trouwens ondersteund door de intersectorale adviseurs. Zo is er de recente campagne 'Werkbaar wint', die dit voorjaar gelanceerd is en waaraan dertig sectoren deelnemen. Volgend op deze campagne zullen sectorconsulenten de noden van ondernemingen bevragen om zo een beeld te krijgen van de vervolgacties die nodig zijn. Ook het bekendmaken en verspreiden van nieuwe meetresultaten van de werkbaarheidsmonitor van Stichting Innovatie & Arbeid (StIA) en het beantwoorden van opleidingsnoden die intersectoraal ingericht kunnen worden, zullen samen georganiseerd worden.

Ik vind het wel heel belangrijk dat we blijven inzetten op de werkbaarheid en tegelijk sectorspecifiek daarvoor de nodige ruimte toelaten. Deze week nam ik deel

aan het Vlaams Bouwoverlegcomité (VBOC). De bouwsector staat bijvoorbeeld voor enorme personeelsuitdagingen. De sector spreekt nu al over een tekort van meer dan tienduizend arbeidskrachten en prognoses spreken over dertigduizend extra jobs tegen 2030. En terecht wordt er dan ook gekeken vanuit hun bril, hun perspectief naar aangepaste opleidingen, stages, betere begeleiding van de werkgevers bij de aanwerving, extra mogelijkheden via de aanwerving van mensen buiten Vlaanderen, maar tegelijk zien we dat steeds meer jobs in de bouw een knelpuntberoep worden wegens de arbeidsomstandigheden, dus niet kwantitatief, maar kwalitatief. We zien dat er jaarlijks 15 procent instroom nodig is door vroegtijdige vervangingen in de sector. In dit geval moet de sector dus mee aan zet komen en inzetten op werkbare, aangename jobs. Wie personeel wil aantrekken, moet ook openstaan om anders te werk te gaan, om in te zetten op die werkbaarheid, in dit geval in het mooie voorbeeld van de bouw.

De voorzitter: De heer Vanryckeghem heeft het woord.

Kurt Vanryckeghem (cd&v): Ik heb geen bijkomende vragen, maar ik heb enkel de bedenking dat de zelfgenoegzaamheid van Waalse socialisten in de persoon van minister Dermagne een hoogtepunt bereikte toen hij vorige week bekendmaakte dat de Belgische werkgelegenheidsgraad in het vierde kwartaal van 2022 gestegen is tot 72,3 procent, terwijl het fair zou zijn dat alleen Vlaanderen verdienste heeft aan het positieve Belgische cijfer. *(Applaus van Axel Ronse, Maaike De Vreese en Maurits Vande Reyde)*

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik wil eerst een mooi woord van hulde brengen aan collega Vanryckeghem, onze zeer gewaardeerde burgemeester, collega-parlements lid uit Waregem. Als er trouwens een regio of een streek echt kampt met een tekort aan mensen, dan zal het wel de regio Waregem zijn, een van de mooiste, sterkst ondernemende regio's, waar collega Vanryckeghem de plak zwaait. Ik begrijp zijn kwaadheid op de Waalse socialisten perfect. We hebben het er gisteren in de plenaire vergadering nog over gehad. De manier en de zelfgenoegzaamheid – zoals collega Vanryckeghem het hier zegt – waarop minister Dermagne met de glimlach voor de stilstand gaat, is echt stuitend. Ik ben blij dat dat zelfs de kalmste en de braafste cd&v'ers ook begint boos te maken. Collega Vanryckeghem, dan heb ik het niet over u als kalmste en braafste cd&v'er, maar eerder over minister Brouns, die zich toch al begint te storen aan die stilstand.

Wat ik nog veel stuitender vind: ik weet niet of u gisteren het artikel gelezen hebt over die Waalse dame die vijf jaar lag te zonnen in Tenerife en ondertussen haar werkloosheidsuitkering heeft opgestreken? Gelukkig heeft de arbeidsrechtbank daar een stokje voor gestoken. Maar collega's, dat betekent – hou u vast – dat die vijf jaar lang voltijds aan de dop kan zitten en dat de Service Public Wallon de l'Emploi et de la Formation Professionnelle (Forem) hetzij haar nauwelijks iets voorstelt, hetzij dat zij Forem constant met een kluitje in het riet stuurt. Maar ik zeg u: op die manier wordt onze hele sociale zekerheid, alles wat een draagvlak moet zijn van solidariteit, compleet omver geblazen door dat soort profitaat en dat soort 'stilstandpolitiek'. Wij moeten hier vanuit dit Vlaams Parlement een fors offensief voeren, want zo kan het niet meer. Als wij nog de komende generaties eten op ons bord willen hebben – zoals u zelf vaak zegt, minister –, als wij nog de komende generaties van welvaart willen genieten, dan moeten wij nu ingrijpen. Dus, collega Vanryckeghem, heel erg bedankt om dat op de agenda te zetten. *(Applaus van Maurits Vande Reyde)*

De voorzitter: Collega Vanryckeghem krijgt ongetwijfeld nog lofbetuigingen.

De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Ik was niet van zins om dit debat te voeren, maar wil me dan toch aansluiten. Ik vind inderdaad dat minister Dermagne een fout heeft gemaakt, namelijk door te verwijzen naar de kwartaalcijfers. Had hij de jaarcijfers gebruikt, dan was er natuurlijk een ander beeld ontstaan. Vlaanderen is absoluut de beste leerling van de klas. We mogen dat niet ontkennen. Ik heb er geen enkel probleem mee om dat te erkennen. Waar was de stijging echter het sterkst het voorbije jaar? In Brussel. Dat is nog altijd lager dan Vlaanderen. Absoluut. Ik heb in Brussel gewoond. De uitdagingen in Brussel zijn fenomenaal, en elke politicus die dat ontkent, pleegt schuldig verzuim. Laten we daar duidelijk over zijn. Het is op basis van de cijfers echter fundamenteel onjuist om te zeggen dat alleen Vlaanderen vooruitgaat en dat de rest stilstaat.

Collega Ronse, u verwees naar de tweet van gisteren. Nu we er toch over beginnen: dat verhaal van iemand die al een tijdje in het buitenland zit en toch nog een uitkering kreeg, deed bij mij een belletje rinkelen. U zei onmiddellijk dat Wallonië niet ingrijpt. Ik meende mij een vraag van collega Gennez te herinneren die onontvankelijk was verklaard omdat het een persoonlijk geval was. Op 28 januari 2022 stond er een artikel in de krant over een man uit Roeselare die werd veroordeeld voor uitkeringsfraude. Er bleek dat zijn dochter al een tijd in de Verenigde Staten verbleef en een uitkering bleef trekken. De vader was degene die voor VDAB de contactpersoon was. *(Opmerkingen van Axel Ronse)*

Dat is exact hetzelfde. VDAB is dus duidelijk ook niet in staat om dat soort fraude te detecteren, omdat er te weinig aanklappend wordt gewerkt. Dat is mijn laatste punt. Ik vind inderdaad dat we in Vlaanderen een offensief moeten voeren, een offensief met onze eigen bevoegdheden, en ervoor moeten zorgen dat VDAB alles in het werk stelt om aanklappend te werken, om de mensen die kunnen werken, maar die vandaag niet werken, die niet naar een job worden georiënteerd, aan de slag te krijgen. Dat debat zullen we hier blijven voeren. Collega Ronse, ik ben het er dus mee eens dat we een Vlaams offensief moeten voeren, maar wel eerst en vooral met de Vlaamse bevoegdheden.

De voorzitter: Dit lijkt een beetje op de commissie Defensie.

Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Iedereen heeft gelijk.

Het is ontegensprekelijk zo dat Vlaanderen het bijzonder goed doet wat de werkzaamheidsgraad betreft, maar ik denk dat ik gisteren ook wel de juiste nuances heb gelegd. Zelfs in Vlaanderen is er wat mij betreft nog altijd geen plaats voor euforie. Niet alleen bij VDAB beseft men heel goed dat er een gigantische uitdaging is, als we de grote hoeveelheid vacatures zien die er zijn, ondanks de economische dip. We hebben de gigantische uitdaging om al die vacatures in te vullen. We kennen de uitdaging bij de niet-beroepsactieven, die heel grote groep die we moeten en willen activeren. We hebben daarnaast de ambitie om via de interregionale mobiliteit de hand te blijven reiken naar Brussel en Wallonië. We maken samenwerkingsovereenkomsten om op jaarbasis heel wat Brusselaars en mensen uit Wallonië te verleiden naar de vele Vlaamse vacatures. Wat mij betreft, gaan we dat doen op een meer aanklappende manier dan we ooit tevoren hebben gedaan. Ik heb vanaf dag één ook gezegd dat VDAB een organisatie moet zijn die letterlijk en figuurlijk mag en moet uitbreken om al die doelen waar te maken, om dan samen richting die 80 procent te gaan. Ik denk dat Vlaanderen op dat vlak een tgv is en dat we alle hindernissen op de sporen van die tgv moeten wegnemen opdat hij op volle snelheid zou kunnen komen. Ook wat dat betreft, is het idee en het voorstel dat men dat in Brussel en Wallonië op dezelfde manier zou benaderen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over een alternatief voor elektronische dienstencheques – 1939 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Voorzitter, collega's, minister, het is eigenlijk niet mijn vraag om in een alternatief te voorzien voor elektronische dienstencheques. Ik ben eigenlijk al geen voorstander van cheques en zo.

Wat mijn aandacht heeft getrokken, is een communicatie van de Gezinsbond. Ze verwijzen naar een onderzoek van het Interuniversitair Micro-elektronicacentrum (imec) over digitale geletterdheid dat zegt dat als men in Vlaanderen gaat voor het voluit digitaliseren van dienstencheques, een aantal mensen in de problemen komen. Het gaat dan voornamelijk over oudere mensen die het moeilijk zouden hebben met die digitalisering en minder een beroep kunnen doen op dienstencheques.

Vlaanderen zou vanaf 1 januari 2025 overgaan tot volledige digitalisering. Omdat de N-VA de partij is van de ouderen en van het respect voor ouderen, vond ik het toch nuttig om dit hier aan te kaarten.

Minister, wat is uw reactie op het standpunt van de Gezinsbond?

Welk traject zult u uittekenen? Welke flankerende maatregelen worden genomen?

Hoe kunnen mensen met een digitale achterstand optimaal worden ondersteund om in het systeem van de digitalisering te stappen?

Welke maatregelen zult u nemen om mensen met een digitale achterstand beter te begeleiden met aandacht voor de onafhankelijkheid van de personen aan wie ze volmachten geven? Dat laatste kaart de Gezinsbond ook aan.

De voorzitter: Mijnheer Ronse, als ik u bezig hoor, zouden we bijna denken dat u roots hebt in een kartel met christendemocraten.

Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Het is duidelijk dat hij steeds minder zijn roots kan verloo-
chenen. Welkom terug.

Het is voor mij uiterst belangrijk dat het volledig digitale dienstenchequemodel gebruiksvriendelijk is voor alle gebruikers, ook gebruikers die minder digitaal vaardig zijn. Het is belangrijk dat iedereen – ik benadruk iedereen –, dus ook kwetsbare mensen, eenvoudig gebruik kan maken van dienstencheques. Ik denk bijvoorbeeld aan ouderen bij wie het een hulp is om langer thuis te kunnen blijven wonen. Ik heb dan ook begrip voor de bezorgdheden van de Gezinsbond. Natuurlijk is het voor mij van prioritair belang dat zoveel mogelijk gebruikers van dienstencheques, ongeacht of ze digitaal vaardig zijn of niet, zelfstandig hun dienstencheques kunnen beheren.

In het huidige systeem stellen we momenteel vast dat bijna 80 procent van de dienstenchequegebruikers werkt via elektronische cheques. In 2016 was dat nog 40 procent, dus dat is een enorme digitalisering in de goede richting. Acht op de tien gebruikers gebruikt al de elektronische weg. Voor deze groep zal er niets veranderen. De overige 20 procent die momenteel nog gebruikmaakt van papieren cheques, zal vanaf 2025 ook de overstap maken naar het volledig elektronische model. Dit betekent echter niet dat we geen rekening houden met gebruikers die

digitaal minder vaardig zijn. Ik ben me ervan bewust dat dit geen evidente stap is en we zullen dan ook de nodige ondersteuning bieden.

Ernst & Young heeft een studie gedaan naar hoe we die digitalisering het best aanpakken. De grieven van de Gezinsbond zijn hierin meegenomen. Het is voor mij van groot belang om de gebruiksvriendelijkheid voor digitaal minder vaardige gebruikers te garanderen. Over wat deze kanalen concreet inhouden, kan momenteel nog weinig worden gecommuniceerd omdat dit onderdeel zal uitmaken van de gunning voor de nieuwe uitgiftemarkt. Wel kan ik al meegeven dat er laagdrempelige kanalen zullen zijn waarbij digitaal minder vaardige gebruikers hun dienstenchequeportefeuille en de geleverde prestaties zelf kunnen beheren. Ik verwijs ook even naar de digibank. Heel wat lokale besturen gaan aan de slag met digibanken waarmee ze de minder digitaalvaardige inwoners trachten te bereiken en samen met hen naar elektronische dienstverlening kijken. De elektronische dienstencheques zijn daar een heel mooi voorbeeld van.

Voor gebruikers bij wie het niet meer mogelijk is om hun dienstencheques zelfstandig te beheren, wordt in een vereenvoudigd volmachtensysteem voorzien, wat ook niet onbelangrijk is. Het uiteindelijke doel blijft natuurlijk zoveel mogelijk gebruikers hun zelfstandigheid te laten behouden zodat zij hun dienstencheques zelf kunnen blijven beheren.

Er zal ook een uitgebreide communicatiecampagne volgen waarbij de veranderingen die het volledig digitale dienstenchequemodel teweegbrengt, worden toegelicht. Mijn administratie is momenteel bezig met de voorbereidingen voor de gunning voor de nieuwe uitgiftemarkt en de implementatie van het nieuwe model vanaf 2025.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik ben blij dat die bezorgdheid ten gronde wordt bekeken, en dat er ook iets flankerend zal worden uitgewerkt als dat nodig is. Elke Vlaming verdient dezelfde toegang tot dat systeem, ook ouderen en mensen die digitaal minder goed meekunnen. We gaan dat met veel zorg blijven opvolgen.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Dank u voor de vraag, collega Ronse. Het is een bezorgdheid die ik zelf eerder ook al uitte naar aanleiding van een vraag van collega Ronse op 19 januari, en naar aanleiding van de beslissing van de Vlaamse Regering om dat digitaliseringstraject te starten.

Ik heb een heel concrete vraag, minister. Er wordt een begeleidingstraject voorzien voor de omschakeling, maar als we op een bepaald moment vaststellen dat we niet iedereen meekrijgen en dat er drempels blijven, bijvoorbeeld voor mensen bij wie een sociaal netwerk ontbreekt om hen te helpen in de alternatieve procedures, is er dan een mogelijkheid om toch een fysieke vorm te hanteren? Kan het regelgevend kader toch nog aangepast worden als we merken dat we niet iedereen meekrijgen? Ik dacht dat u zei dat al 80 procent digitaal is, maar als we het uitsplitsen naar leeftijd dan zien we toch wel dat er bij de senioren nog een grote uitdaging ligt in het gebruik van de elektronische dienstencheque. Mijn vraag voor u: stel dat we uiteindelijk vaststellen dat het traject niet tot een 100 procent dekking zal leiden, is er dan een mogelijkheid tot behoud van de papieren dienstencheque?

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Ik probeer nog altijd te verwerken dat collega Ronse een verleden heeft bij de christendemocraten, maar dat verklaart natuurlijk wel

een zekere spanning die ik altijd heb gevoeld tussen bepaalde mensen, hier aanwezig in deze commissievergadering. Voilà, dat is nieuws dat mij zal bijblijven.

Ten tweede sluit ik me aan, met minder woorden, bij wat collega Verbeurgt heeft gezegd. Digitalisering moet het gemakkelijker maken, en doet dat ook voor heel veel mensen, maar wat als een groep daar nooit gebruik van zal kunnen maken? Dat is niet ondenkbaar. Blijft de optie dan effectief open om voor die kleine groep toch nog altijd te kunnen terugvallen op fysieke cheques in plaats van elektronische?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik blijf toch echt wel met een kater zitten. Niet van gisteren, maar in dit dossier, voor alle duidelijkheid. Ik denk dat het een goede zaak is dat men volop kiest voor de digitalisering. Men moet natuurlijk oog hebben voor de neveneffecten en mensen die daar niet in mee zijn. Maar uiteindelijk blijft het eenvoudigste model nog altijd het facturatiemodel. Ik blijf toch met een wrang gevoel zitten omdat ik de indruk heb dat men dat niet ten gronde heeft onderzocht. Ik geloof echt dat het idee van al die cheques – ook al probeert men de nadelen nu weg te werken met digitalisering – een verouderd, archaïsch idee is. Het zou toch veel eenvoudiger zijn, als je een poetshulp hebt die deze maand zoveel uren bij jou is komen werken, dat je op het einde van de maand een factuur krijgt die je moet betalen. Ik denk dat dat een meer moderne manier is, zoals het in veel andere sectoren werkt. Ik blijf een beetje met het wrange gevoel zitten dat men dat model, alhoewel het ook in het regeerakkoord stond, toch niet ten volle heeft onderzocht. Dat is de indruk die ik blijf hebben.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Om met dat laatste te beginnen: daar is het al lang en uitvoerig over gegaan, nog lang voordat ik hier op deze stoel zat.

Wat de andere bezorgdheden betreft: ik ga ervan uit dat we van die 80 procent tot zeer dicht de 100 procent kunnen benaderen. Maar als moest blijken dat dit absoluut niet lukt voor een aantal mensen, dan maak ik me sterk dat we naar alternatieven moeten durven kijken. We mogen inderdaad geen mensen als het ware door de mazen van het net laten glippen. Dat is een bezorgdheid die ik wel deel en die ik ook wil behartigen en meenemen. De papieren versie heeft uiteraard ook zijn nadelen, dat stellen we vandaag vast. Er zijn cheques die verloren gaan. Dat is iets dat langs twee kanten werkt, collega Annouri.

Ik geloof wel sterk in de digitalisering, en dat we daarin de mensen moeten meenemen. Ik heb daarstraks ook al verwezen naar digibanken. Ook daar zien we goede resultaten, specifiek bij de groep die vandaag bij de 20 procent zit in het verhaal van de dienstencheques, om hen extra voor te bereiden en te ondersteunen richting 2025. Maar ik herhaal dat ik ook de bezorgdheid deel dat we ook na 2025 iedereen aan boord moeten kunnen houden die er vandaag gebruik van maakt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Vera Jans aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over inclusief werken en ondernemen na een diagnose van ziekte of handicap – 1945 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (cd&v): Het is met de nodige bescheidenheid dat ik hier een zijsprong kom maken vanuit mijn werk in de commissie Welzijn.

De voorzitter: We zijn allemaal bescheiden in deze commissie.

Vera Jans (cd&v): Ik stel deze vraag omdat u, minister, in het kader van de Wereldkankerday een werkbezoek hebt gebracht aan een woonzorgcentrum in Lanaken. Daar hebben we heel wat uitleg gekregen over mensen die gediagnosticeerd worden met kanker, maar gelukkig ook een behandeling ondergaan, en steeds vaker met succes. Dus wordt de groep die het achter zich kan laten ook groter. Zij kijken vooruit en vragen zich af wat ze nog kunnen en willen, hoe ze hun leven opnieuw kunnen opstarten. Om deze mensen te begeleiden bestaat onder andere de organisatie Rentree. Zij voorzien heel specifiek in de dienstverlening voor wie opnieuw aan het werk wil na kanker of een andere chronische ziekte of een mentale aandoening. De aanleiding van het werkbezoek was hun achtjarig bestaan. De organisatie is in dit midden zeker gekend.

Rentree wint elk jaar meer bekendheid, niet alleen hier, ook in de buitenwereld winnen ze aan bekendheid, en er komen steeds meer mensen aankloppen voor begeleiding. We hebben op dat werkbezoek een getuigenis gekregen van iemand die tewerkgesteld was binnen het woonzorgzorgcentrum en die dan samen met Rentree een re-integratietraject heeft gevolgd om opnieuw aan de slag te gaan. Ik vond het ook zeer interessant de rol van de werkgever en de begeleiders op de werkvloer te horen, en dat heeft voor ons duidelijk gemaakt dat het absoluut niet evident is en dat organisaties zoals Rentree belangrijk zijn voor mensen die opnieuw aan de slag willen gaan.

Ik geloof dat heel veel mensen, zij het met kanker in deze vraagstelling, maar het geldt ook voor mensen met een andere ziekte of beperking, graag opnieuw willen gaan werken, al dan niet aangepast of deeltijds. Dat is logisch, want werk emancipeert, werk geeft ook zin. Maar vaak voelen die mensen ook aan dat het niet op hetzelfde ritme kan als voorzien. De vraag die zij zich dan stellen is dan hoe je dat doet, wanneer je eraan begint, en op welke manier je daaraan begint. Dan zijn organisaties als Rentree van groot belang.

Temeer – dat werd ook duidelijk op het werkbezoek – omdat de medische wereld voornamelijk kijkt naar het medische aspect. De huisarts zorgt ervoor dat de patiënt voldoende tijd en ruimte heeft om naar de specialisten te gaan, en de specialisten focussen zich op in wat zij uitblinken, namelijk patiënten genezen. Maar de link met het werk, die wordt wat losgelaten en daar wordt je dan mee geconfronteerd op het moment dat je behandeling afloopt. Je weet niet hoe je werk eruit zal zien, want het zal misschien op een ander ritme moeten verlopen. Kun je al gaan werken, mag je al gaan werken, misschien overschat je jezelf en loop je tegen de muur, misschien is er een omgekeerd effect? Dat bleek allemaal uit de getuigenis die we daar hoorden. Artsen voorzien in periodes van non-activiteit, maar op zich wordt er niet veel gefocust op de draad oppikken en op opnieuw gaan werken. En we weten, dat is hier genoegzaam bekend, dat hoe langer de band met het werk wordt doorgeknipt, hoe moeilijker het wordt om die eerste stap te zetten.

Hierover stel ik graag de volgende vragen.

Welke beleidsmaatregelen zijn er of neemt u voor mensen die na een chronische ziekte of mentale aandoening aangeven het werk te willen hervatten?

Zijn er, naast Rentree, gelijkaardige organisaties die mensen na langdurige ziekte begeleiden naar de arbeidsmarkt?

Hoe kan er vanuit het beleid actie genomen worden naar de brede medische wereld om ook, en meer, aandacht te hebben voor elementen van het herstel, zoals bij

mensen die aangeven het werk te willen hervatten, zij het vrijwillig, zij het professioneel?

Er zijn nog steeds veel mensen die deze organisatie niet kennen. Hoe maakt u het bestaande aanbod bekend bij werkgevers en werknemers?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Jans, we hadden inderdaad een fijn en interessant bezoek bij het woonzorgcentrum in het mooie Lanaken. Ik leerde er vooral dat terugkeren naar het werk na ziekte, en in het geval van Conny na kanker, een heel grote stap is die met de juiste begeleiding meer kans op succes heeft. Het is dan ook al sinds het begin van deze legislatuur een absolute prioriteit om drempels weg te nemen voor wie na of tijdens ziekte het werk wil hervatten. Zo is er sinds februari 2021 een Vlaams actieplan met vijftien concrete acties die een voor een uitgerold worden.

VDAB ging bijvoorbeeld concreet aan de slag met gerichte communicatie over het aanbod. De bemiddelaars volgden een opleiding om met de doelgroep aan de slag te kunnen gaan en er werden webinars en lerende netwerken georganiseerd. Binnenkort lanceert VDAB een communicatiecampagne naar de brede Vlaamse bevolking, waaronder personen met gezondheidsuitdagingen. Daarin maakt VDAB duidelijk dat ze er zal zijn voor iedereen.

Daarnaast is er qua dienstverlening ingezet op gespecialiseerde jobcoaching en komt er vanaf september ook een vouchersysteem. Dat allemaal om de juiste begeleiding op het juiste moment beschikbaar te kunnen stellen. Daarnaast zijn we ook aan de slag gegaan met sectoren om het ziekteverzuim in bedrijven naar beneden te krijgen. Daarin ondersteunen en inspireren de intersectorale adviseurs hen ook.

Een van de belangrijkste werven was de vernieuwing van het raamakkoord tussen VDAB, het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) en de verzekeringsinstellingen. Eind vorig jaar werd het akkoord uiteindelijk vernieuwd, met onder andere een duidelijk groeipad van het aantal op te starten trajecten voor personen die een RIZIV-uitkering ontvangen. Dit jaar streven we naar 10.000 trajecten en volgend jaar naar 12.500.

Ik stel echter vast dat de aanmeldingen voorlopig ondermaats blijven. Met 908 aanmeldingen halen we de 10.000 trajecten absoluut nog niet. Ik blijf het signaal geven dat wij dringend een enorme toename van het aantal aanmeldingen wensen te zien, in lijn met de ambities waar alle partners mee hun schouders onder gezet hebben. Er werd ons lange tijd gezegd dat de komst van de terug-naar-werkcoördinatoren een positief kantelpunt zou betekenen, maar tot op vandaag zien wij hier helaas geen effect van. Dat stemt niet hoopvol en eerder ongerust. Ik hoop hierover op korte termijn in gesprek te kunnen gaan met minister Vandenbroucke.

Ik ga verder op uw volgende vraag over wat ik specifiek voor de medische wereld kan doen. Ook dat zit vervat in het actieplan. Een van de actielijnen is het meer en sneller betrekken van de brede medische wereld. Ik wil het bewustzijn vergroten dat werk deel kan uitmaken van een herstel. Zo wordt binnen de opleiding 'disability management' van het RIZIV een module gegeven door VDAB en zijn er webinars aan huisartsen en andere artsen. Er is een sterke samenwerking met ziekenhuizen, revalidatiecentra, arbeidsartsen om kennis te kunnen delen. Binnenkort vertrekt er nog een mailing vanuit VDAB naar 8500 huisartsen in het kader van deze sensibilisering. Binnen lokale kwaliteitsgroepen van huisartsen, adviserend artsen en de arbeidsartsen kan een uiteenzetting van dienstverlening van VDAB en partners aangevraagd worden. Verder verwijs ik naar een project om de re-integratie op de kaart te zetten bij de eerstelijnszones. Dat is hier ook al meermaals aan bod gekomen.

En ook het bekendmaken van het aanbod richting de werkgevers is een belangrijke werf uit het actieplan. Er zijn vandaag al zeer veel projecten, aanbieders en tools, waardoor werkgevers door de bomen het bos niet meer zien. Daarnaast is het nog onvoldoende duidelijk dat ook bij re-integratie VDAB en partners ingezet kunnen worden. De oriënterende acties, jobcoaching of competentieversterking kunnen namelijk een houvast bieden om opnieuw de stap naar werk te zetten.

Los van het actieplan, collega Jans, realiseren we momenteel ook een historische hervorming op het vlak van werkondersteunende maatregelen, door de inkanteling van de Vlaamse ondersteuningspremie (VOP), lokale diensteneconomie, maatwerkafdelingen en sociale inschakelingseconomie (SINE) in individueel maatwerk. Dit is toch wel een heel belangrijke hervorming en een ongeziene vereenvoudiging naar werkgevers toe die een persoon met een arbeidsbeperking of gezondheidsprobleem willen tewerkstellen. Ook zelfstandigen met een arbeidsbeperking komen daarvoor in aanmerking.

U stelt de vraag of er nog organisaties zijn zoals Rentree. Rentree is niet één enkele organisatie, maar is de naam van een methodiek en een project. Rentree werd op vraag van Kom op tegen Kanker ontwikkeld als methodiek door Emino, een gespecialiseerde opleidings- en begeleidingsdienst. VDAB stapte later mee in. Het project omvat diverse acties en verschillende gespecialiseerde opleidingen (GOB's) zijn betrokken bij het aanbieden van de dienstverlening. Via Steunpunt Inclusief Ondernemen worden vragen van personen met kanker verzameld en doorverwezen naar de lokale GOB.

Naast Rentree en de GOB's die hierbij betrokken zijn, zijn er nog diverse, al dan niet commerciële, organisaties ook actief in Vlaanderen. Zij werken niet noodzakelijk rond één specifiek ziektebeeld, maar op eenzelfde kwaliteitsvolle en laagdrempelige manier om personen na ziekte of tijdens revalidatie ook te kunnen begeleiden. Werkzoekenden kunnen via VDAB toegeleid worden naar de juiste dienstverlening. Dat kan via groeien en leren op de werkvloer (GLOW) zijn, of de dienstverlening van het Gespecialiseerd Team Bemiddeling (GTB). Voor werknemers is er jobcoaching en gespecialiseerde jobcoaching.

Tot slot verwijs ik naar het Europees Sociaal Fonds (ESF). Bij het ESF werden in het verleden diverse tools en methodieken ontwikkeld, ik denk bij wijze van voorbeeld aan de terugkeer na burn-out ontwikkeld door Antwerp Management School (AMS) of Werken met een niet-aangeboren hersenletsel via Thomas More.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (cd&v): Ik dank u, minister, voor uw verhelderend en uitvoerig antwoord.

Ik begrijp dat er nog heel specifiek wordt ingezet op dat ziekteverzuim, en dat die terug-naar-werkcoördinatoren alsnog niet positief zijn. Mijn vraag ging echt heel specifiek over mensen die zelf na een ziekte aangeven dat ze opnieuw het werk willen opstarten. Ik vind het dus positief dat daar een communicatiecampagne is voorzien vanuit VDAB, en dat u verschillende maatregelen neemt om ervoor te zorgen dat het brede publiek, maar ook werkgevers, op de hoogte zijn van de ondersteuning die er daarin bestaat. Want ik keek toch wel op dat dat toch helemaal niet evident was. Ik vind het dan wel straf dat mensen die zelf weer aan de slag willen gaan wat drempels tegenkomen. Ik vind het dus zeer goed dat die communicatiecampagne er komt.

Ik blijf zoeken, samen met u ook blijkbaar, minister. U zegt dat jullie vanuit VDAB een mailing gaan doen naar heel wat huisartsen. Ik denk dat dat positief is, want we stellen vast – ik werk in de commissie Welzijn vaak ook rond mentale veerkracht, burn-out, en noem maar op – dat zich dat vaak beperkt tot een aantal maanden ziekteverlof om de persoon tijd en kracht te geven. Maar enkel en alleen

het voorzien van het ziekteverlof op zich heeft jammer genoeg nog nooit geleid tot het oplossen van een complexere medische of psychologische problematiek. Dat blijft toch wel een aandachtspunt dat ik hoe langer hoe meer wil beklemtonen vanuit alle mogelijke beleidsdomeinen.

Ik heb inderdaad een aantal schriftelijke vragen gesteld rond die Vlaamse ondersteuningspremie, die werkondersteunende maatregelen. Er wordt echt wel sterk werk geleverd voor mensen die aangeven om mensen met een beperking aan de slag te helpen. Voorts heb ik geen bijkomende vragen, minister, en vind ik het positief dat er wordt ingezet om drempels weg te werken voor mensen die aangeven om weer aan de slag te willen gaan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Vera Jans aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de start van de brugfiguur Werk – 1946 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (cd&v): Eerder dit jaar werd bekendgemaakt dat de algemeen directeur van IN-Z, een lokale diensteneconomie-onderneming in Genk die voor ons, Limburgers, vaak een voorbeeld is, niet langer enkel algemeen directeur zal zijn maar ook brugfiguur Werk zal worden of arbeidsintendant, zoals dat in de media wel eens wordt genoemd. Zij komt daar omdat de Vlaamse Regering ambieert om 80 procent van de mensen aan de slag te krijgen. Door de huidige krapte op de arbeidsmarkt zijn daarvoor alle mensen en alle niet-beroepsactieven heel belangrijk. Omgekeerd biedt de krapte ook kansen voor groepen waarnaar oorspronkelijk minder gekeken werd. Daar hebben IN-Z en mevrouw Ruth Claes veel ervaring mee. Via brugfiguren en partnerschappen van VDAB wilt u, zoals u eerder in deze commissie zei, proberen om die mensen meer dan ooit te bereiken.

De opdracht van deze brugfiguur is dan ook om de verbindende kracht te zijn tussen de grote groep mensen die vandaag niet actief zijn op de arbeidsmarkt en die zich, denk ik, vaak niet bewust zijn van hun talenten en hun meerwaarde op de arbeidsmarkt, en de werkvloeren die daar hopelijk meer voor open staan. Ze zal, met andere woorden, zich actief en outreachend richten op maatschappelijk kwetsbare doelgroepen die geactiveerd kunnen worden.

Minister, hoe zal de opdracht van die brugfiguur worden ingevuld en hoe en wanneer zal dit worden geëvalueerd?

Op welke manier verloopt de financiering en wat is de voorziene timing? Is deze permanent of van bepaalde duur?

Met welke organisaties zal een samenwerking tot stand worden gebracht en hoe zal dit gebeuren?

Hoe zal de samenwerking met steden en gemeenten vorm krijgen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Jans, het brugfiguurschap kadert in het Europa WSE-project (Europese programma's van het Departement Werk en Sociale Economie) 'Capacity Building voor lokale partnerschappen', getrokken door de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG) en VDAB. Dat project heeft als doelstelling:

“het voorbereiden en faciliteren van duurzame en dynamische lokale partnerschappen”. Deze partnerschappen zijn gericht op het zoeken en begeleiden van niet-beroepsactieven en werkzoekenden met een complexe problematiek, steeds in functie van werk. De partnerschappen, een echte innovatie, moeten vanaf 1 januari 2024 operationeel zijn.

De brugfiguur heeft als opdracht zichtbaarheid en uitstraling te geven aan goede praktijken op het vlak van outreach en activering, die het partnerschapsvormingsproces kunnen versterken. Daarnaast moet ze de brug zijn tussen de inspanningen van lokale besturen en dienstverleners gericht op het zoeken en begeleiden van de doelgroep, en tussen inspanningen van werkgevers op het vlak van investeren in talent en inclusief ondernemen.

Voor het brugfiguurschap werd een overheidsopdracht gelanceerd, die na een evaluatie in januari 2023 werd gegund aan mevrouw Ruth Claes. Mevrouw Claes zal haar taken opnemen vanuit een onafhankelijke positie. Sleutelementen zijn hier verbindend werken en inclusie handen en voeten geven. Met haar persoonlijke ervaring als sociale werkgever bij IN-Z promoot mevrouw Claes reeds langer een inclusieve arbeidsorganisatie. De evaluatie van haar rol gebeurt door de VVSG.

U stelde vervolgens twee vragen over met wie en hoe de brugfiguur zal samenwerken.

Binnen het project Capacity Building werkt mevrouw Claes in eerste instantie samen met VDAB, de VVSG en Europa WSE. Dat gebeurt in de stuurgroep van het project, waaraan de brugfiguur is toegevoegd.

Op het terrein is het de bedoeling dat de brugfiguur goede praktijken zichtbaar maakt en het Capacity Building-project hiermee inspireert. Dat gaat enerzijds over de huidige projecten rond outreach en activering van de arbeidsreserve, en anderzijds over ondernemingen die inzetten of willen inzetten op inclusieve werkvloeren en die durven investeren in talent.

Verder vind ik het belangrijk dat de brugfiguur breder uitreikt naar stakeholders buiten het formele netwerk van Capacity Building of de bestaande ESF-projecten. Mevrouw Claes maakt hier op dit ogenblik ook goed werk van. Zo zijn er contacten met werkgeversorganisaties, vakbonden, sectoren, academici ... Deze contacten zijn een bron van informatie om het project te versterken.

Tot slot zal de brugfiguur uiteraard ook samenwerken met de lokale besturen. Dit gebeurt momenteel voornamelijk via de regionale samenwerkingsverbanden van de lokale regisseurs Werk.

De brugfiguur wordt betaald vanuit het project Capacity Building voor lokale partnerschappen, dat op zijn beurt gefinancierd wordt met Europese relancemiddelen. De opdracht is van bepaalde duur en loopt af op het einde van het Capacity Building-project, eind 2023. Na afloop wordt het brugfiguurschap geëvalueerd en bekijken we of en op welke manier een eventuele voortzetting wenselijk is.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (cd&v): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Ik geloof ontzettend in het verbindend werken en zeker in de meerwaarde van inclusie, zowel voor kwetsbare mensen uit de arbeidsreserve als voor hun hopelijk toekomstige collega's en werkgevers. Er kan zoveel van elkaar geleerd worden. Ik heb de indruk dat u daarvoor de juiste persoon hebt aangeduid. Men heeft daar bijzonder veel ervaring, positieve ervaringen ook, met het leggen van verbindingen met niet-beroepsactieve mensen uit kwetsbare groepen. Het is mijn overtuiging dat zich

daar ontzaglijk veel talent bevindt. Vaak is men zich er misschien niet van bewust. Het lijkt mij bijzonder belangrijk om dat naar boven te halen.

De brugfiguur heeft iets meer handen en voeten gekregen. Ik wens de brugfiguur veel succes tot en met het einde van dit jaar. Ik kijk uit naar de evaluatie en hopelijk ook naar de gecreëerde meerwaarde.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het sociaal akkoord over de verlenging van het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag en de landingsbanen
– 1959 (2022-2023)**

**VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de activering van oudere werklozen
– 1960 (2022-2023)**

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik vraag mij af hoe het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) en UNIZO zichzelf nog in de spiegel kunnen kijken, twee organisaties die niet nalaten om ons zeer terecht heel vaak te wijzen op de vreselijke krapte op onze arbeidsmarkt, twee organisaties die ons heel vaak aangeven dat we geen enkel talent verloren mogen laten gaan, twee organisaties die ook over de werking van VDAB en noem maar op een heel uitgesproken en vaak terechte mening hebben. En dan gaan diezelfde organisaties in de Groep van Tien mee het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag (SWT) verder toelaten. Onder wat ze beslist hebben, staat bijvoorbeeld dat onder het algemeen stelsel werknemers op 62 jaar nog altijd met SWT kunnen gaan als ze ontslagen worden.

Collega Ongena en collega Bothuyne zullen het zich nog goed herinneren: de vorige Federale Regering, de Zweedse regering, heeft beslist om een groeipad op te stellen zodat het SWT pas vanaf 65 jaar toegankelijk zou zijn op het einde van de legislatuur, dus in 2019. Dat groeipad hadden we toevertrouwd aan diezelfde Groep van Tien. Diezelfde Groep van Tien beslist nu om dat nog altijd op 62 jaar te houden als instapleeftijd. Ik vind dat verschrikkelijk. Ik hoop dat de mensen van UNIZO en het VBO dit nu aan het volgen zijn, en ik hoop ook dat ze zeer goed beseffen dat ze die beslissing genomen hebben compleet tegen de wil en de visie van al hun leden te velde in. Als we naar de streek van collega Vanryckeghem zouden gaan en daar aan ondernemers zouden vertellen dat ze lidgeld betalen aan een organisatie die het SWT blijft toelaten vanaf 62 jaar, denk ik dat er veel lidkaartjes zouden worden teruggestuurd. Ik vind dat schandig, echt schandig. Ik ben daar heel rouwig om.

Men heeft nog een aantal andere zaken beslist, zoals dat landingsbanen met een RVA-uitkering (Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening) nog twee jaar langer mogelijk blijven vanaf 55 jaar in plaats van 60 jaar voor bepaalde werknemers. Men heeft de verlenging van de regeling rond de vrijwillige overuren, tijdelijke werkloosheid en verplaatsingskosten besproken. Dat is op zich niet slecht. Er is ook bevestiging van de afspraken uit 2021 voor de verhoging van de minimumlonen. En er wordt aan de Federale Regering gevraagd om tot 2028 niet aan de fiscale regels rond het aanvullend pensioen te raken. Eind deze maand gaan ze hun ontwerpakkoord voorleggen aan hun achterban.

Minister, wat is uw reactie op dat akkoord, en in het bijzonder op het SWT vanaf 62 jaar? Hoe verhoudt dit akkoord van de Groep van Tien zich tot de fameuze VESOC-akkoorden (Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité) 'Alle hens aan dek' en 'Iedereen nodig, iedereen mee'? Is dat daar wat mee gealigneerd?

Hoe strookt het akkoord van de Groep van Tien met een proactief en loopbaange-richt personeelsbeleid om mensen zolang mogelijk actief te blijven houden in hun rol of functie?

In de resolutie over een sterkere arbeidsmarkt en positie voor mensen in een stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag en andere 55-plussers wordt gevraagd om samen met de sociale partners en VDAB een rondetafel op te starten over de arbeidsmarktpositie van oudere werkzoekenden en werkenden. Hoe zult u dat concreet aanpakken?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Voorzitter, ik sluit me graag aan bij collega Ronse. Ik heb ook mijn enorme bedenkingen. Als men bij werkgevers op de werkvloer komt, is het eerste wat men hoort: personeelstekorten. Ik begrijp dan niet goed dat hun vertegenwoordigers akkoorden sluiten om oudere werknemers sneller te laten vertrekken.

Ik had ook een vraag ingediend die hieraan is gekoppeld. Ze heeft er natuurlijk een beetje mee te maken, maar het is toch wat zoeken omdat ze ruimer is dan de aanleiding van de Groep van Tien. Hoe ze is geagendeerd, maakt niet uit, als ik maar antwoorden krijg op mijn vragen.

Ik wilde vooral polsen naar hoe VDAB vandaag omgaat met het activeren van oudere werklozen. Ik doe dat omdat we nog niet zo lang geleden toch wel wat onthutsende cijfers hebben gekregen rond de activering van SWT'ers die er de facto niet is. Ik wilde toch wat ruimer gaan om te bekijken hoe het is met de activering van oudere werklozen.

Minister, u hebt een rondetafel aangekondigd, maar die gaat over werkloze 60-plussers, heb ik begrepen. We weten dat er ook van andere categorieën, vanaf 50 of 55 jaar, cijfers waren die ons ongerust stemden over de manier waarop mensen door VDAB worden aangemoedigd en begeleid om opnieuw aan het werk te gaan.

Minister, welke inspanningen doet VDAB tot vandaag voor oudere werkzoekenden, meer bepaald de groep tussen 55 en 58 jaar, en de 58-plussers, op het vlak van activering en handhaving?

Hoeveel mensen zijn doorgestroomd naar een job?

Welke dysfuncties en tekortkomingen zijn het afgelopen jaar gebleken in het VDAB-beleid voor 55-plussers?

Wat heeft VDAB het afgelopen jaar bereikt op het vlak van sollicitatieopdrachten, opleidingen, werkpleklere en sanctioneren van 55- tot 58-jarigen en 58-plussers?

Zijn er bijkomende initiatieven van VDAB nodig voor 60-plussers? Verwacht u iets in afwachting van de resultaten van de rondetafel?

De 55- tot 60-jarigen maken sowieso niet het voorwerp uit van de rondetafel. Verwacht u ook op korte termijn bijsturingen van VDAB voor deze groep?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Ongena, u vraagt naar de inspanningen die VDAB levert voor de 55-plussers op het vlak van activering en handhaving. Dat is uiteraard een heel belangrijke vraag, want de situatie van ouderen op de arbeidsmarkt ligt ook mij na aan het hart. Ik geef enkele cijfers. De vergrijzing van de bevolking zet zich verder door. Sinds 2008 kwamen er meer dan 168.000 55-plussers bij, waardoor hun aandeel in de bevolking toenam van 18,5 procent in 2008 tot 22,1 procent in 2021. De werkzaamheidsgraad van 55-plussers nam de afgelopen decennia continu toe, tot 57 procent in 2021. Dertien jaar van continue groei heeft de generatiekloof op het vlak van de werkzaamheid in Vlaanderen dan wel verkleind, maar de werkzaamheidsgraad bij 55-plussers ligt nog steeds 29,1 procentpunten lager dan bij de 25- tot 54-jarigen. We zien evenwel zeer grote verschillen tussen de groep van de 55- tot 59-jarigen, waar de werkzaamheidsgraad in 2021 op 75,3 procent lag, en de groep van de 60- tot 64-jarigen, waar die amper 37,1 procent was. Reden te meer, dus, om in ons beleid ook specifieke aandacht te hebben voor en accenten te leggen op die doelgroep.

Ik vertelde hier in de commissie al een aantal keren dat VDAB is afgestapt van een echte doelgroepenbenadering en dus leeftijd, net zoals bijvoorbeeld een migratie-achtergrond, niet hanteert als een criterium om de dienstverlening te bepalen. Wat wel een criterium is, is de afstand tot de arbeidsmarkt. VDAB houdt eveneens rekening met het statuut van aangepaste beschikbaarheid, dat bepaalt dat SWT'ers en werkzoekenden ouder dan 60 jaar niet meer zelf moeten zoeken naar werk.

Hoe gaat VDAB dan concreet te werk? Tijdens het eerste gesprek maakt de bemiddelaar van VDAB de inschatting of de werkzoekende zelfredzaam is of nood heeft aan persoonlijke dienstverlening. Bij de keuze voor persoonlijke dienstverlening gebeurt de verdere inschatting in overleg met de betrokken werkzoekende. De bemiddelaar kiest voor ondersteuning qua bemiddeling naar vacatures/werkgevers, qua arbeidsmarktcompetenties en dergelijke meer. Uit onderzoek blijkt dus ook dat die groep ook de gevolgen ondervindt van discriminatie op de arbeidsmarkt. Er zijn heel wat vooroordelen, ook bij werkgevers, die een bemiddelaar gekeerd moet krijgen.

Collega Ongena, u vraagt ook naar de resultaten inzake de uitstroom van oudere werkzoekenden naar de arbeidsmarkt. We maken wel uitdrukkelijk een andere indeling op het vlak van de monitoring. We leggen samen met VDAB het onderscheid tussen 55- tot 59-jarigen en 60- tot 64-jarigen, dus geen grens op 58 jaar. In 2022 bedroeg, gemeten over elf maanden, de gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk bij de 55- tot 59-jarigen 5,76 procent. De uitstroom naar werk bij 60- tot 64-jarigen lag nog lager, op 1,45 procent. Als we dat vergelijken met de uitstroom naar werk van andere leeftijdsgroepen, dan zien we dat er een duidelijk verschil is. Terwijl elke maand gemiddeld 11 procent van de werkzoekenden jonger dan 55 jaar de weg naar werk vindt, bedraagt dat bij de 55-plussers dus slechts 3 procent. Het verschil in uitstroom naar werk wordt mede gedreven door het hoge aandeel langdurig werkzoekenden bij de 55-plussers.

U vraagt verder naar de dysfuncties en de tekortkomingen in het VDAB-beleid ten aanzien van de 55-plussers. Ik zie in de eerste plaats dat VDAB inspanningen doet om oudere werkzoekenden naar werk te begeleiden, en er ook in slaagt om meer oudere werkzoekenden dan in het verleden naar de arbeidsmarkt te begeleiden. Het aantal dergelijke werkzoekenden blijft ook dalen, namelijk min 6,6 procent in de groep van de 55-tot 59-jarigen en min 10,4 procent voor de 60-plussers, tegenover een algemene stijging met 3,1 procent bij de totale werkzoekendenpopulatie.

De werkzaamheidsgraad van burgers in de leeftijdscategorie 55- tot 59-jarigen ligt vandaag rond het gemiddelde. Daar zijn de resultaten dus beter.

VDAB zet op dit ogenblik in op verschillende sporen om de kansen op tewerkstelling van onder andere ouderen te vergroten: via een aanklappende aanpak binnen bemiddeling, met tewerkstelling of een plan van aanpak voor een verder intensifiërend aanbod binnen de drie maanden; via de vernieuwde werkgeversdienstverlening werkt hij aan een sensibiliserende aanpak naar werkgevers toe; via pilootprojecten zoekt hij naar nieuwe opportuniteiten om competenties van ouderen specifiek te matchen met bepaalde knelpuntberoepen.

In mijn vraag naar een plan van aanpak voor de bijsturing van de aanpak naar aangepast beschikbaren, zitten de 60-plussers expliciet vervat.

De uitdaging is verschoven naar de groep van 60-plussers. We maken er de komende maanden werk van om de betrokken actoren met elkaar in dialoog te laten gaan om out of the box oplossingen te zoeken voor drempels die 60-plussers ervaren in hun zoektocht naar werk. We zijn daarover in gesprek met VDAB en met de sociale partners en komen er later in dit antwoord op terug.

Collega Ongena, verder vraagt u nog naar het aantal sollicitatieopdrachten, opleidingen en acties rond werkplekieren voor ouderen. In 2022 werden er 6232 sollicitatieopdrachten gegeven aan werkzoekenden tussen 54 en 59 jaar. Voor werkzoekenden tussen 60 en 64 jaar ging het over 3753 sollicitatieopdrachten.

In de eerste elf maanden van 2022 – het volledige jaar is nog niet beschikbaar – startten 891 unieke cursisten tussen 55 en 59 jaar met een opleiding, net als 209 unieke cursisten tussen 60 en 64 jaar. Ook startten 1177 unieke cursisten tussen 55 en 59 jaar met een vorm van werkplekieren of stage, net als 248 unieke cursisten tussen 60 en 64 jaar.

In 2022 werden 728 dossiers in de leeftijdscategorie van 55 tot 59 jaar via transmissie doorgegeven aan de controledienst en 206 dossiers in de leeftijdscategorie 60 tot 64 jaar.

In de drie soorten acties zijn 55-plussers dus vertegenwoordigd, in opleiding en werkplekieren stellen we evenwel een ondervertegenwoordiging vast. Er is nood aan een mentale shift ten aanzien van de tewerkstelling van oudere werkzoekenden, zoveel is duidelijk: bij de oudere werkzoekenden zelf, om af te stappen van de ideale job en om andere jobs meer te zien als nieuwe of onverwachte opportuniteiten; bij de werkgevers, om af te stappen van vooroordelen, zoals bijvoorbeeld het idee dat oudere werknemers per definitie minder wendbaar zijn; en ook bij de VDAB-bemiddelaars, dat ouderen wel gebaat kunnen zijn met een korte stage, misschien zelfs met tijdelijke jobs.

U vraagt naar bijkomende initiatieven in afwachting van de rondetafel. In afwachting van de resultaten daarvan, verwacht ik dat alle werkzoekenden een dienstverlening op maat krijgen. De groep van aangepast beschikbaren, waaronder de 60-plussers, wordt momenteel al sneller benaderd dan andere werkzoekenden, gezien hun specifieke statuut.

Die groep wordt, meer dan de iets jongere werkzoekenden, geconfronteerd met vooroordelen en botst nog altijd op een aantal drempels. Daarom moet VDAB hen zo goed mogelijk bijstaan en ondersteunen. Het accent ligt op blijven activeren. We kunnen elk talent gebruiken op die krappe arbeidsmarkt. In die nieuwe werkgeversbenadering, die begin dit jaar is gestart, wordt inclusiviteit ook als uitgangspunt genomen voor het intensief beheer van vacatures.

Van de rondetafel zelf verwacht ik vooral een engagement, inclusief een transparante communicatie van de stakeholders, van werkgeversorganisaties en van vakbonden. Van VDAB verwacht ik ook dat ze kunnen aangeven hoe ze hun

aanklampende aanpak ten aanzien van het SWT kunnen versterken. Dat dat nodig is, is al eerder gebleken uit antwoorden in deze commissie.

Ik verwacht eveneens een volgehouden inzet en een uitvoering van wat is afgesproken in het werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee'. De versnelling van de contactstrategie die in mei wordt ingevoerd, in combinatie met de nieuwe aanpak voor dienstverlening aan werkgevers, moet ook de kansen op tewerkstelling voor 55- tot 60- jarigen verder verhogen.

Collega Ronse, u vraagt naar een reactie op het sociaal akkoord dat gesloten werd tussen de sociale partners. Ik ben daar niet onverdeeld gelukkig mee, zoveel is duidelijk. Dat neemt niet weg dat ik vind dat het SWT, dat trouwens geen deel uitmaakt van het afsprakenkader van de sociale partners, verder mag uitfasen, of dat we toch ten minste op kortere termijn de leeftijd van 62 jaar kunnen optrekken. Wat mij betreft kan ook voor de bijzondere regimes de leeftijd verder omhoog.

Wat voor mij ontbreekt, is aandacht voor werkbaar werk, loopbaandenken en zoveel mogelijk mensen met goesting aan de slag houden. Daarvan wil ik dan zelf ook uitdrukkelijk meer werk maken, in uitvoering van het werkgelegenheidsakkoord. We hebben dat de afgelopen week ook nog bij de regering extra onder de aandacht gebracht in het kader van het activeren van de niet-beroepsactieven, en er is ook bijzonder aandacht gevraagd voor de SWT'ers.

Wat de Groep van Tien betreft, dat is eerder een minimalistisch en weinig inspirerend akkoord. Het akkoord focust vooral op het kortetermijnperspectief. Maar tegelijk dwingt de arbeidsmarktrealiteit van vandaag en morgen ons om evenzeer het langeretermijnperspectief hier in beschouwing te nemen. Dat hebben wij met de VESOC-werkgelegenheidsakkoorden wel gedaan. Ik ga er dan ook van uit dat de sociale partners bereid blijven om ook hier verder hun schouders mee onder te zetten.

Zoals eerder in de commissie ook al aan bod kwam, zijn de gesprekken met VDAB en de sociale partners lopende om dit initiatief verder concreet vorm te geven.

Ik heb nog een heel aantal cijfers bijgevoegd die ik als [bijlage](#) bij het antwoord kan meesturen.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Een, minister, u zegt dat u niet onverdeeld gelukkig bent met het akkoord van de Groep van Tien. Daaruit leid ik af dat u dat ook absoluut niet steunt. We hebben hier cd&v – ze zijn nog radicaler dan wij met de N-VA – die vrij recent verklaard heeft dat het brugpensioen via SWT afgeschaft moet worden. Wij met de N-VA zeggen dat het uitgedoofd moet worden en wie in het stelsel zit, moet zijn rechten kunnen behouden. We kunnen het niet meteen afschaffen. Open Vld is ook voor een uitdoving van het brugpensioen. Er is dus in de Vlaamse Regering een grote consensus om het SWT zo snel mogelijk uit te doven.

Minister, kunt u bij de Vlaamse Regering nu vrijdag of de week erop agenderen dat u vanuit de Vlaamse Regering aan de Federale Regering zult vragen om het SWT te laten uitdoven en dit in tegenstelling tot wat de Groep van Tien voorstelt? De Federale Regering moet beslissen. Daarin zitten cd&v, Open Vld en ook de Mouvement Réformateur (MR) die daarover toch ook een uitgesproken standpunt heeft. Desnoods moeten we minstens asymmetrisch die vraag stellen. Zeker als je ook ziet welke magere cijfers VDAB voorlegt – dat is een beetje bouwend op de vraag van collega Ongena – over het activeren van SWT'ers. Als je dan nog eens de houding ziet van diegenen die VDAB besturen over hoe de SWT'ers benaderd

mogen worden door VDAB, dan heb ik heel weinig vertrouwen in het nog toelaten van het SWT. Dat is mijn eerste punt.

Twee, dan bouw ik wat verder op wat collega Ongena zei: ik vind dat we hier in het parlement wel wat meer informatie mogen krijgen van VDAB, ook in opvolging van onze resolutie, over hoe ze het nu gaan aanpakken richting de bestaande SWT'ers. Gaan die mensen vandaag jobs aangeboden krijgen? Als die mensen vandaag niet reageren op jobvoorstellen of op een aanbod voor trainingen, enzovoort, wordt er dan ingegrepen of niet? Zijn de jobvoorstellen die die mensen gaan krijgen adequaat? Want wij kregen soms terecht – dat is dan terecht van het ABVV – de reactie dat bemiddelaars absurde dingen voorstellen aan mensen, bijvoorbeeld nog een opleiding volgen een maand voor ze hun definitief pensioen hebben. Wordt dat wat verstandiger aangepakt? Daar wil ik het nog wel eens over hebben.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Bedankt, minister, voor uw omstandig antwoord. Ik had inderdaad ook heel wat cijfers gevraagd en ik heb ze nu ook gekregen. Het moet natuurlijk wat bezinken, maar er zijn toch een paar dingen die opvallen. We hebben het vorige week of twee weken geleden over de SWT'ers gehad en dat waren dramatische cijfers. De cijfers over het activeren van oudere werkzoekenden, die dan vooral geen SWT'er zijn, zijn misschien niet heel dramatisch, maar ook niet goed. Ik heb hier 5,67 procent gemiddelde doorstroom genoteerd, vanaf 55 tot en met 59 jaar. Maar vanaf 60 jaar is het amper nog 1,45 procent. Oké, het is niet meer achter de komma, zoals bij de SWT'ers, maar het is er niet ver boven.

Dus het is ook heel duidelijk dat het probleem van de SWT'ers ruimer is, en dat het een algemeen probleem is van oudere werkzoekenden, die toch nog altijd een belangrijke groep zijn. Ik heb het net opgezocht en er zijn in Vlaanderen toch bijna veertigduizend 55-plussers die werkzoekende zijn, dat is bijna een op de vijf van alle werkzoekenden die Vlaanderen telt. Het is toch wel een belangrijke groep die we niet zomaar links mogen laten liggen, wat vandaag te veel gebeurt. Dat is een verantwoordelijkheid van meerdere mensen. VDAB moet duidelijk ook een tandje bijsteken, als je kijkt naar het aantal sollicitatieopdrachten, werkplekklaren en dergelijke meer, maar het is ook – en dat zal ik zeker niet ontkennen – een verantwoordelijkheid van werkgevers om die mensen ook kansen te geven. Dat is evident. Ik krijg ook regelmatig berichten binnen van 50-plussers die zeggen dat het allemaal goed en wel is wat we zeggen, maar dat ze ook geen kansen krijgen. Ik wil hen daarin ook echt geloven. Daarom hier ook een duidelijke oproep naar werkgeverszijde, om daar ook zelf een mental shift te maken.

Maar dat neemt niet weg dat je moet opletten dat je niet in een situatie terecht komt waarbij men naar elkaar verwijst om die mensen maar links te laten liggen, waarbij VDAB zegt dat ze er geen moeite in gaan steken omdat ze toch geen kansen krijgen en omgekeerd dat de werkgevers zeggen dat ze het niet gaan doen omdat VDAB bijvoorbeeld te weinig moeite doet om die mensen opnieuw op te leiden. We moeten er echt voor opletten dat we niet in die val trappen.

Minister, ik juich uw initiatief toe voor de rondetafel over 60-plussers, maar als ik de cijfers zie, dan denk ik dat u er echt voor moet zorgen dat het ook ruimer gaat en dat het niet enkel over 60-plussers gaat, en dat men eigenlijk vanaf 50 jaar van alle kanten meer moeite moet doen om mensen opnieuw kansen te geven. Want we hebben iedereen nodig.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Het is geen toeval dat ik de twee vragen ook gekoppeld heb. Net omdat het de bedoeling moet zijn dat we SWT'ers vanuit VDAB, net zoals andere oudere werkzoekenden, meer en betere kansen geven. We hadden vorige week al de suggestie om eens op het terrein te gaan om in het kader van een contactstrategie te zien op welke manier VDAB dit op het terrein aanpakt.

Eigenlijk denk ik dat het nuttig is om dat te combineren met een aantal specifieke invalshoeken van de algemene contactstrategie en te bekijken hoe dat nu loopt en hoe die flow in de praktijk in zijn werk gaat. Maar misschien is het ook nuttig om een debat te voeren met mensen bij VDAB over de manier waarop de grote uitdaging van het meer en beter kansen geven aan oudere werkzoekenden, waaronder die SWT'ers, vorm kan worden gegeven. Er zijn misschien nog wel een aantal andere aandachtspunten.

Ik stel voor dat we straks in de regeling der werkzaamheden aan alle fracties specifieke invalshoeken vragen of topics waarover we met VDAB kunnen discussiëren, zodat we een agenda hebben en een werkbezoek kunnen organiseren ergens te velde, waar we de contactstrategie live kunnen aanvoelen. Maar waar we ook met de verantwoordelijke binnen de organisatie het gesprek kunnen aangaan over onder andere deze uitdaging die VDAB heeft. Ze hebben er nog wel een paar.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Voorzitter, het is een goed voorstel. Zoals terecht gezegd, is de huidige SWT-regeling voor het activeren van oudere werkzoekenden een uitdaging. Die cijfers zijn hier eerder al gedeeld in deze commissie en tonen aan dat we meer dan een tandje mogen bijsteken. We zijn als partij inderdaad voorstander van het uitfaseren. Wat mij betreft, kan dat worden gedeeld met onze federale collega's.

Collega Ongena, men kan niet naast de lage uitstroom kijken. Dat is duidelijk en die cijfers zijn confronterend. Zoals gezegd, heeft het meerdere oorzaken. Er blijft de opvallende vaststelling dat bij alle mogelijke vormen van discriminatie op de arbeidsmarkt leeftijd helaas nog altijd een van de voornaamste oorzaken is. Er is ook een heel grote rol weggelegd voor werkgevers om hieraan te werken. We moeten hen mee over de streep trekken. Er is nog altijd de RSZ-korting bij de aanwerving van oudere werknemers, maar er zal op meerdere sporen moeten worden gewerkt voor de activering en de tewerkstelling van oudere werkzoekenden. Zoveel is duidelijk.

Ik hoop dat het bezoek aan VDAB u tot nieuwe inzichten kan brengen en nieuwe voorstellen die ons beleid alleen maar ten goede kunnen komen en versterken.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, zult u vanuit de Vlaamse Regering effectief de uitdoving van het SWT vragen aan het federale niveau, of vergis ik mij?

Minister Jo Brouns: Ik zal dat vragen als de collega's mij steunen.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik ga nog even kort misbruik maken van mijn slotwoord om nog iets in herinnering te brengen waarover we het al hebben gehad.

U spreekt zelf over discriminatie van vooral oudere werknemers of werkzoekenden. Een van de voorstellen die aan bod zijn gekomen, was het anoniem solliciteren. Ik heb met de mensen van Accent contact gehad en dat lijkt echt wel aan te slaan. Daarom vraag ik er hier nog eens extra aandacht voor. Mijn voorstel was dat ook VDAB ermee aan de slag zou gaan. Als men betere resultaten wil boeken dan de 1,45 procent die men vandaag heeft, dan zou men niet in de situatie zitten waarin men vandaag zit wanneer men blijft denken dat men zulke ideeën a priori moet afschieten. Ik denk dat men er toch iets welwillender naar zou moeten kijken.

Minister, ik hoop dat u nog eens uw volle gewicht mee in de schaal zult leggen. Dank u.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de fiscale vrijstelling van de jobbonus plus – 1961 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Robrecht Bothuyne

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik zal mijn inleiding heel kort houden want we hebben het hierover al verschillende keren gehad. Dit is een opvolgingsvraag.

Minister, u kent de problematiek. De jobbonus werd voor heel veel werknemers met een laag inkomen ingevoerd. Dat is een heel goede zaak. Dat zorgt voor extra koopkracht voor die mensen. We moeten werken beter belonen, ervoor zorgen dat mensen die aan de slag zijn daar meer aan overhouden dan bijvoorbeeld diegenen die in een uitkering blijven zitten. Het is een heel belangrijke maatregel. Maar voor zelfstandigen was dat niet zo evident. We wilden dat natuurlijk ook voor zelfstandigen invoeren, maar dat bleek allemaal minder evident. We hebben dan gekozen voor de jobbonus plus, die zich richt tot startende zelfstandigen. Maar in tegenstelling tot de jobbonus, die op federaal niveau fiscaal wordt vrijgesteld, blijkt dat voor die jobbonus plus niet het geval. Op het federale niveau bekijkt men de jobbonus plus niet als een inkomensgerelateerde premie maar eerder als een incentive om de stap naar ondernemerschap te faciliteren. Men bekijkt daarbij gelijkaardige premies in andere gewesten en daarom beschouwt men dit als iets wat men moet belasten.

In deze commissie werd daarover al veel onbegrip geuit. Daarom wil ik vragen naar een stand van zaken.

Hebt u dat probleem toch nog eens aangekaart? Er was in deze commissie een heel breed draagvlak om aan de Federale Regering duidelijk te maken dat we daar niet zo opgezet mee zijn.

Welke reactie hebt u gekregen?

Zult u nog initiatieven nemen? Zult u blijven proberen, tenzij u nu zegt dat er een doorbraak is?

Denkt u aan andere pistes om het effect van de jobbonus plus even sterk te maken? Stel dat u er op het federale niveau niet door geraakt, zijn er dan andere ideeën? Probeert u om het misschien eens op een andere manier op te lossen?

De voorzitter: Ik hoor daar een aanbod vanuit Open Vld om een extra budget naar minister Brouns te schuiven. *(Opmerkingen van Tom Ongena)*

Dat was uw voorstel.

Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega Ongena, ik heb inderdaad de federale minister van Financiën, de heer Van Peteghem, opnieuw aangeschreven en ik heb onze motieven voor de fiscale vrijstelling nog eens in de verf gezet.

Op federaal niveau trekt men de lijn door met de ondernemerschapsspremies, die in geen enkel geval fiscaal vrijgesteld zijn. Ik gaf aan dat de jobbonus plus voor

mij niet louter een incentive is om ondernemerschap te stimuleren. Er bestaat immers al een Vlaamse premie met deze doelstelling, namelijk de transitiepremie. Omdat de jobbonus plus enkel wordt toegekend aan werknemers die met een laag loon aan de slag waren, ben ik van mening dat deze premie moet worden gezien als het verlengde van de jobbonus en dient om het inkomensverlies dat gepaard gaat met het wegvallen van de jobbonus, in de onzekere opstartfase op te vangen.

Om die redenen beschouw ik de jobbonus plus wel als een inkomensgerelateerde maatregel. De vergelijking met de transitie- en andere premies om ondernemerschap te stimuleren in andere gewesten gaat volgens mij niet op.

De jobbonus plus is ook geen beroepsinkomen in de enge zin van het woord. Iemand krijgt deze premie immers niet op basis van zijn uitgevoerde activiteiten als zelfstandige, maar op basis van een eerder statuut, gekoppeld aan het toenmalige inkomen. De jobbonus plus wordt dus toegekend op basis van de voormalige prestaties als loontrekkende, niet op basis van nieuwe prestaties als zelfstandige. Het gaat bovendien om startende ondernemers.

Het aantal begunstigden van de jobbonus plus is ook beperkt, in vergelijking met de groep die in aanmerking komt voor een gewone jobbonus. Volgens de huidige ramingen hebben 12.935 personen recht op een eerste schijf op basis van hun opstart in 2022. In 2023 wordt het aantal rechthebbenden geschat op 15.700 voor de eerste schijf en 11.600 begunstigden voor de tweede schijf. De geraamde kost om de jobbonus plus in 2022 uit te betalen bedraagt 7.761.222 euro. We ramen het benodigd budget in 2023, waar we voor het eerst twee schijven zullen uitbetalen, op 16.435.952 euro. Dit is qua aantal niet te vergelijken met de jobbonus voor loontrekkenden, die aan meer dan 770.000 mensen wordt uitbetaald.

Om voorgaande redenen heb ik de federale minister verzocht om de vroegere beslissing te heroverwegen en om, net als voor de jobbonus, in een fiscaal vrijstellingsregime te willen voorzien voor de toekenning van de jobbonus plus. Ik heb nog geen formeel antwoord ontvangen, maar informeel heb ik weinig goed nieuws ontvangen van het federale niveau. Men is tot op heden niet van plan om dat te doen.

Ik wil hier wel benadrukken dat u terecht zegt dat wij het er hier met een heel aantal mensen over eens zijn. Ik wil van de gelegenheid gebruik maken om dat op het federale niveau te doen. We moeten dat in de Federale Regering, waar we samen deel van uitmaken, op de tafel leggen. Wij moeten daar op de tafel durven kloppen. Ik zou daar eendrachtige steun willen krijgen van de collega's in de regering en van de collega's in het parlement. We moeten daar hetzelfde doen als wat u hier doet ten aanzien van mij. We moeten dat daar doen ten aanzien van onze collega's. We hebben misschien een asymmetrische lijn tussen Vlaanderen en het federale niveau, wat de verschillende partijen betreft. Misschien lopen er ook breuklijnen doorheen de partijen. We moeten dat samen oppakken, om hen te overtuigen. Dat zal nodig zijn.

Zijn er andere pistes? Ik begrijp dat u zich afvraagt hoe we het effect van de jobbonus plus even sterk kunnen maken als het effect van de jobbonus. Buiten het feit dat we hier het bedrag kunnen optrekken zie ik niet direct een alternatief. Het is belangrijk dat we nu zo snel mogelijk en zo correct mogelijk onze mensen informeren over de fiscale consequenties van de jobbonus plus. Zoals u weet worden de jobbonus en de jobbonus plus automatisch toegekend aan startende zelfstandigen die aan de voorwaarden voldoen. Zij zullen ook steeds kunnen aangeven dat zij de jobbonus plus niet langer wensen te ontvangen, als dat voor hen nadelig zou zijn.

Om het effect zo groot mogelijk te maken moeten we dus ook kijken naar de andere Vlaamse maatregelen die zich enten op het inkomen. In de regelgeving van de

jobbonus plus werd opgenomen dat de jobbonus plus niet in rekening gebracht mag worden voor het bepalen van het recht op andere Vlaamse inkomensgerelateerde maatregelen, zoals het groeipakket, kinderopvang, sociale huisvesting, studiebeurzen en tarieven bij De Lijn, en dat soort zaken.

Maar ik doe dus een warme oproep voor steun in het federale halfroond.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Bedankt, minister. Voor alle duidelijkheid, ik ben helemaal weggeblazen door de sterke argumentatie die u geeft waarom deze jobbonus plus wel degelijk fiscaal vrijgesteld zou moeten worden. Uiteraard ben ik heel graag bereid, en ik vermoed andere collega's ook, om samen met u uw partijgenoot te overtuigen om die fiscale vrijstelling in orde te brengen. Desnoods gaan wij samen eens mee naar het partijbureau van cd&v, dan kunnen we daar het gesprek rechtstreeks aangaan met de minister. Ik weet dat zeker op het niveau van de interkabinettenwerkgroep (IKW) van de Federale Regering die vraag ook gesteund wordt, zeker door onze mensen. Maar goed, mochten we iets meer gewicht in de schaal moeten leggen, en het persoonlijk komen doen, dan wil ik dat gerust doen.

Voor alle duidelijkheid, we moeten het goede nieuws ook beklemtonen, en ik denk dat het een heel goede zaak is dat er voor meer dan 770.000 mensen een fiscale vrijstelling is. Ik weet wel dat het aantal hier in grootte veel minder is. Het gaat nu over 13.000, en dat worden er 15.000, maar voor die mensen maakt dat natuurlijk wel degelijk iets uit. Zij hebben daar geen boodschap aan. De zelfstandigen hebben al het probleem dat we hun de jobbonus zelf niet hebben kunnen geven, om tal van redenen. Zij krijgen nu een andere, veel beperktere versie. Die is enkel voor startende zelfstandigen, en ze krijgen nu ook nog eens te horen dat er een deel van zal worden afgeroomd. Als wij op een of andere manier kunnen helpen, dan doen we dat zeker, maar ik blijf erop aandringen om te proberen om de federale minister van Financiën ... want het zit daar, laat ons eerlijk zijn, ik heb de brieven gezien. Het is vooral vanuit de administratie van Financiën dat men echt weigert om dat anders te willen inzien. Ik denk dat alleen politieke druk daar kan helpen.

Wat de alternatieven betreft: misschien moeten we daar nog even mee wachten. Ik blijf toch nog voor piste A gaan, namelijk proberen hen te overtuigen om dit toch anders te behandelen.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Wij gaan alleszins heel graag in op de warme oproep van de minister om in de Kamer de fiscale vrijstelling van de jobbonus plus te steunen. We gaan daar zelfs zo graag op in dat ik mijn collega's in de Kamer ga vragen om een voorstel van resolutie in te dienen, waarop dan gestemd kan worden om de fiscale vrijstelling van de jobbonus plus te steunen. Ongetwijfeld zult u die allemaal met veel engagement goedkeuren.

Maar alle gekheid op een stokje, collega's, als ik mij de vorige commissievergadering herinner, dan zei Vooruit: "Wij willen dat dit fiscaal vrijgesteld wordt". Groen zei hetzelfde, en ook cd&v wil dat het fiscaal vrijgesteld wordt. Dan is het dus eigenlijk omdat men in het zuiden van het land niet wil dat het fiscaal vrijgesteld wordt – een maatregel die we hier nemen – en dan is dat puur communautair. Dat vind ik verschrikkelijk jammer. Mijn persoonlijke mening – ik zeg heel duidelijk dat het mijn persoonlijke mening is, die niet door mijn hele fractie wordt gedeeld – is dat als wij al die miljoenen euro's voor de jobbonus plus moeten inzetten, en daar wordt een grote schil van wegbelast, die naar het zwarte gat in Vivaldi wordt gezogen, dan vind ik dat we het niet moeten uitvoeren en moeten nadenken over een andere maatregel. Gelukkig, voor de voorstanders van de jobbonus plus, sta ik op dat vlak in de minderheid in mijn fractie en kan het dus blijven doorgaan.

Maar ik vind het godgeklaagd dat we hier middelen inzetten die bestemd zijn om mensen aan het werk te helpen, en dat het federale niveau nalaat om de kloof tussen werken en niet werken te vergroten. Het feit dat we dan nog eens gekoeioneerd worden en dat het wegbelast wordt, dat vind ik echt niet oké.

De voorzitter: Minister, u bent tevreden met de kamerbrede steun?

Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ja, ik hoop alleen dat het inderdaad de IKW's overstijgt. Want dat zien we natuurlijk niet in de publieke arena, collega Ongena. Als we echt de druk willen opvoeren, denk ik dat in de regering en vooral ook in het parlement dezelfde druk moet worden uitgevoerd als jullie hier terecht doen in deze commissie.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Bedankt, minister. Ik reken toch op u dat u druk blijft uitoefenen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.